

Sanni Norrbacka

Kirjaston tulevaisuus, tulevaisuuden kirjasto

Kirjasto Kalasatamaan

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Rakennusarkkitehti (AMK)

Rakennusarkkitehtuurin tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

4.5.2022

Tiivistelmä

Tekijä:	Sanni Norrbacka
Otsikko:	Kirjaston tulevaisuus, tulevaisuuden kirjasto – Kalasataman kirjasto
Sivumäärä:	48 sivua + 1 liite
Aika:	4.5.2021
Tutkinto:	Rakennusarkkitehti (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Rakennusarkkitehtuuri
Ammatillinen pääaine:	Rakennusarkkitehtuuri
Ohjaajat:	Lehtori, Kaisa Hyyti Tuntiopettaja, Janne Järvinen Tilapalvelupäällikkö, Matti Kuusela Helsingin kaupunki, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kirjastopalvelut ovat kehittyneet ja kehittyvät yhteiskunnan muutosten mukana, ja kehitys heijastuu myös kirjastojen rakennussuunnitteluun. Pysyäkseen tarpeellisena ja käytettynä palveluna kirjaston täytyy sopeutua muutoksiin ja kehittää toimintaansa aikakauden tarpeita vastaaviksi. Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella kirjasto, joka vastaa nykypäivän ja tulevaisuuden tarpeisiin Kalasatamassa. Kalasatama on voimakkaasti kehittyvä alue, josta puuttuu yleinen kirjastopalvelu ja jossa on ilmennyt ajankohtainen tarve lähikirjastopalvelulle.

Suunnittelun tueksi opinnäytetyössä tutkitaan kirjastorakennusten ja kirjastoinstituution historiaa, lainsäädäntöä sekä ammattilaisten näkemyksiä kirjaston tulevaisuudesta. Lisäksi työssä analysoidaan olemassa olevia kirjastoja havainnoimalla niitä paikan päällä. Opinnäytetyön tekemiseen on saatu materiaalia Helsingin kaupungin Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta. Opinnäytetyössä tutkitaan kirjaston kehitystä rakennussuunnittelun näkökulmasta historiasta nykypäivään ja tulevaisuuteen. Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan kysymykseen, millainen on tulevaisuuden kirjasto rakennussuunnittelun näkökulmasta Kalasatamassa.

Kirjastojen historiaa tutkimalla löydettiin kirjastorakennuksissa toistuvia arkkitehtonisia elementtejä ja tilaratkaisuja, jotka voisivat toimia myös tulevaisuuden kirjastossa. Havainnoimalla olemassa olevia kirjastoja todettiin, että myös vanhat kirjastot voivat olla toimivia nykyaikaisia kirjastoja. Kirjastolaki asettaa tietyt minimivaatimukset kirjaston tiloille ja toiminnalle. Rakennuspaikalla on aina vaikutus kirjastoon sekä toiminnallisesti, että arkkitehtonisesti.

Opinnäytetyön lopputuloksena on johtopäätöksiä tulevaisuuden kirjastosta rakennussuunnittelun näkökulmasta, sekä rakennussuunnitelma johtopäätöksiä vastaavasta kirjastorakennuksesta Kalasatamaan. Tulevaisuuden kirjasto Kalasatamassa on ennen kaikkea arkkitehtuuriltaan aikaa kestävä, tiloiltaan muuntojoustava, sekä alueen erityistarpeet huomioiva. Kalasataman kirjasto on tasa-arvoisesti kaikille avoin paikka, jossa voi muun muassa kohdata, opiskella, työskennellä, harrastaa, lainata, lukea ja viettää aikaa.

Avainsanat: kirjasto, arkkitehtuuri, tulevaisuus, Kalasatama

Abstract

Author: Sanni Norrbacka
Title: Future of Library, Library of Future – Kalasatama Library
Number of Pages: 48 pages + 1 appendix
Date: 4 May 2021

Degree: Bachelor of Construction Architecture
Degree Programme: Construction Architecture
Professional Major: Construction Architecture
Supervisors: Kaisa Hyyti, Senior Lecturer
Janne Järvinen, Lecturer
Matti Kuusela, City of Helsinki, The department of Culture and Leisure

Library services have been developing and will develop among the changes of society. The library design is also affected by the development. The library needs to adapt to the change and develop its operations to meet the requirements of the era, to remain necessary and used service. The purpose and the objective of the study was to design a library, which meets the present and future requirements of a library in Kalasatama. Kalasatama region currently develops at high speed. Yet, the region is totally missing library services and there is a clear demand for the services.

The design project was complied with historical research about library buildings, the institution, the legislation, and professionals' visions on the future of the library. An additional analysis was provided by library visits around the capital region. The City of Helsinki Culture and Leisure department has provided essential material for the thesis. The scope of the thesis is the institutional change of libraries from the perspective of building design. The aim was to answer the question of what the future library building will be in Kalasatama.

The historical research revealed recurring architectural elements and spatial solutions that could also function in the library of the future. Old libraries may also very well serve as a modern library based on the observations of existing libraries. The legislation of library services also sets certain minimum requirements for the facilities and operations of library. The location of the library building always has an impact on both the operations and architecture.

The result of the study are conclusions of the future of library and an architectural design of future library in Kalasatama. The library of the future in Kalasatama is, above all, durable, flexible in terms of facilities and takes into account the special needs of the area. The Kalasatama library is an equally open place for everyone to meet, work, study, play, borrow, read and spend time among other things.

Keywords: library, architecture, future, Kalasatama

Sisällys

Lyhenteet

1	Johdanto	5
2	Yleisten kirjastojen historia ja tulevaisuus	6
2.1	Varhaiset kirjastot	6
2.2	Modernin kirjaston synty: avohyllyjärjestelmä	9
2.3	50-luku; sodanaika ja sodan jälkeen	11
2.4	60-luku; nousukausi alkaa	12
2.5	70-luku; yleisönpalvelulaitokset	13
2.6	80-luku; kirjastojen kulta-aika	15
2.7	90-luku; lama	17
2.8	2000-luku	19
2.9	Tulevaisuus	24
3	Kirjastolaki	26
4	Olemassa olevien sivukirjastojen analysointi	27
4.1	Töölön kirjasto	27
4.2	Vallilan kirjasto	31
4.3	Maunulan kirjasto: Maunula-talo	34
5	Johtopäätökset	38
6	Rakennussuunnitelma	41
6.1	Tontti	42
6.2	Alueen väestörakenne	44
6.3	Tilaohjelma	45
6.4	Rakennuksen massoittelu, tilasuunnittelu, julkisivut ja rakenne	47
7	Lähdeluettelo	50

Liitteet

Liite 1: Planssi pienennökset

1 Johdanto

Kirjastopalvelut ovat kehittyneet ajan saatossa yhteiskunnan kehityksen mukana. Pysyäkseen tarpeellisena ja käytettynä palveluna kirjaston täytyy sopeutua muutoksiin ja kehittää toimintaansa ajan tarpeita vastaaviksi. Kirjastojen muuttuminen ja kehittyminen heijastuu kirjaston toiminnan lisäksi myös kirjaston tiloihin ja arkkitehtuuriin, jotka ovat kehittyneet kirjastotoiminnan kehityksen mukana.¹

Tässä opinnäytetyössä perehdyn kirjastojen historiaan ja näkemyksiin kirjaston tulevaisuudesta, lainsäädäntöön sekä olemassa oleviin kirjastorakennuksiin. Niiden pohjalta luon näkemyksen tulevaisuuden kirjastosta rakennussuunnittelun näkökulmasta ja suunnittelun tulevaisuuden tarpeita vastaavan kirjaston Kalasatamaan.

Kalasatama on tulevaisuudessa voimakkaasti kehittyvä alue, jonne on lähivuosina tulossa runsaasti lisää työpaikkoja ja asukkaita. Kalasatamasta puuttuu vielä lähikirjastopalvelu, jollaiselle alueella kuitenkin olisi tarvetta runsaasti kasvavan asukasmäärän vuoksi. Helsingin kaupunki on kaavaillut Kalasatamaan lähikirjastopalveluja lähitulevaisuudessa.²

Opinnäytetyön tekemiseen on saatu materiaalia Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta. Lisäksi on järjestetty tapaaminen, jonka pohjalta suunnitteluun lähtökohdiksi nousivat tilapäisyys, siirtokelpoisuus ja muuntojoustavuus. Rakennus suunnitellaan siten, että se voisi olla paikalla kirjastokäytössä noin 5–10 vuotta, jonka jälkeen sen voisi tarvittaessa siirtää jonnekin muualle.³

¹ (Aaltonen, 2009)

² (Högström, et al., 2022)

³ (Högström, et al., 2022)

2 Yleisten kirjastojen historia ja tulevaisuus

Kirjastoalan asiantuntija Kirsti Kekki kirjoittaa kirjassaan *Menestystarina* nimeltä kirjasto: ”Tulevaisuus on myös osa menneisyyttä. Kirjastojen menneisyys ja tulevaisuus on erottamaton osa yhteiskunnan tulevaisuutta.” Kekki painottaa, että kehittääkseen tulevaisuutta, tulee ensin ymmärtää historiaa. ”Visio ei ole mahdollista ilman historiallista ymmärrystä, realistista käsitystä nykypäivästä ja luovaa kykyä nähdä vaihtoehtoisia tulevaisuuksia.”⁴

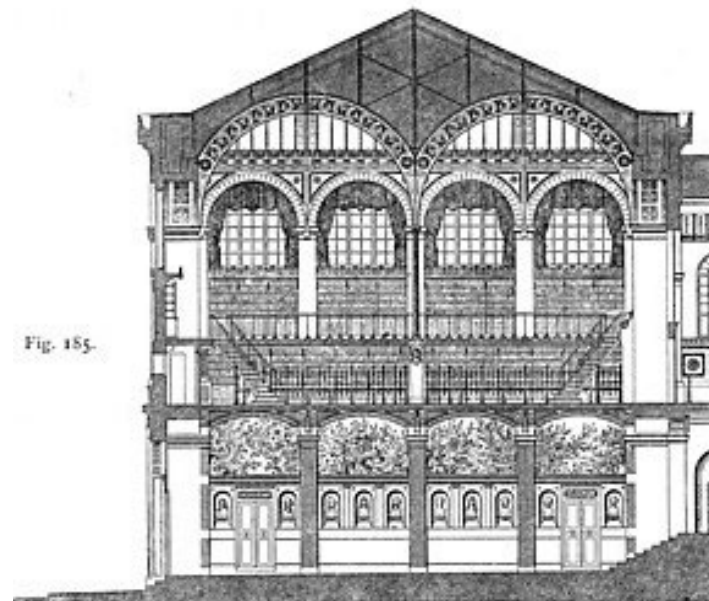
2.1 Varhaiset kirjastot

Länsimaisessa historiassa ensimmäiset kirjastoiksi nimetyt tilat sijoittuvat jo antiikin aikaan, mutta Suomessa yleisten kirjastojen synnyn taustalla on 1700-luvulla alkanut modernisaatiokehitys, jonka myötä Suomessa alettiin perustaa lukuseuroja, jotka olivat ikään kuin edeltäjiä myöhemmille kirjastoille. Ensimmäiset suomalaiset kirjastot olivat vain yksittäisiä kirjahyllyjä kirkoissa tai jonkun kotona.⁵

1800-luvulla kansainvälistä kiinnostusta kirjastojen suunnittelussa herätti ranskalainen Henri Labrouste, jonka suunnittelema Bibliothèque Sainte Geneviève:n uudistuksesta (1843–1850) tuli modernin yleisen kirjaston malli pitkäksi aikaa.

⁴ (Kekki, 2013)

⁵ (Aaltonen, 2009)

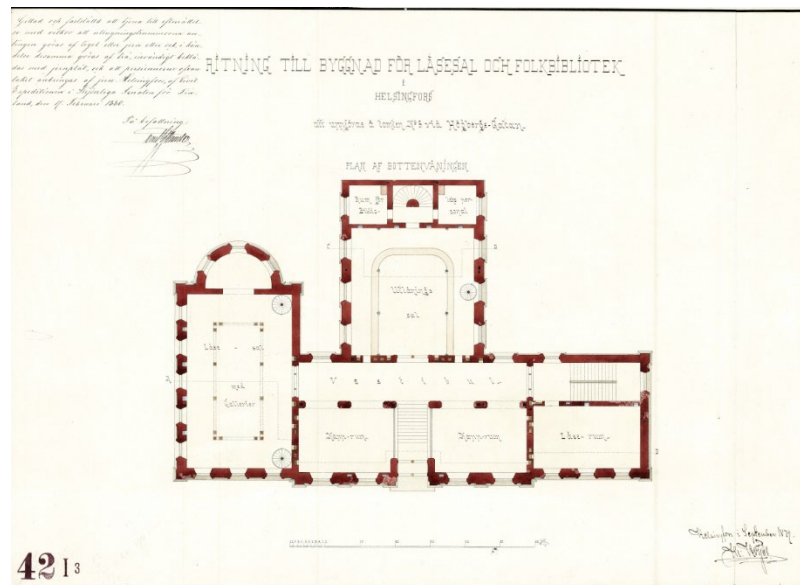
Kuva 1: Poikkileikkaus bibliothèque Sainte Genevièvestä. Toisessa kerroksessa sijaitsevaan päätilaan, lukusaliin, tulee runsaasti valoa suurista ikkunoista.
 Kuva: Handbuch der Architectur IV

Labrousten näkemys oli, että ”arkkitehtuurin tuli heijastaa yhteiskuntaa”. Näkemys näkyy Labrousten suunnittelemissa edellä mainituissa kirjastoissa siten, että niihin tuotiin teollisuusrakentamisen ainekset käyttämällä valurautaa rakenteena. Bibliothèque Sainte Geneviève:n uudistuksessa kirjaston keskeisin tila on toisessa kerroksessa sijaitseva, suorakulmainen, ilmava, valoisa ja monumentaalinen lukusali. Kirjavarasto sijaitsee lukusalin alapuolisessa kerroksessa. ⁶

Ensimmäinen julkiseksi kirjastoksi suunniteltu rakennus Suomessa on vuonna 1840 valmistunut C.L. Engelin suunnittelema Helsingin yliopiston kirjasto, joka tunnetaan nykyisin Kansalliskirjastona. Suomen varhaisimmissa kirjastorakennuksissa, kuten kansalliskirjastossa ja Theodor Höijerin suunnittelemassa

⁶ (Aaltonen, 2009)

Rikhardinkadun kirjastossa (1882) toimintaperiaate oli, ettei yleisöllä ollut pääsyä kirjojen luokse, vaan vain lainaussaliin ja lukutilaan. ⁷

Kuva 2: Rikhardinkadun kirjaston ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus. Kuva: Helsingin kaupunginarkisto

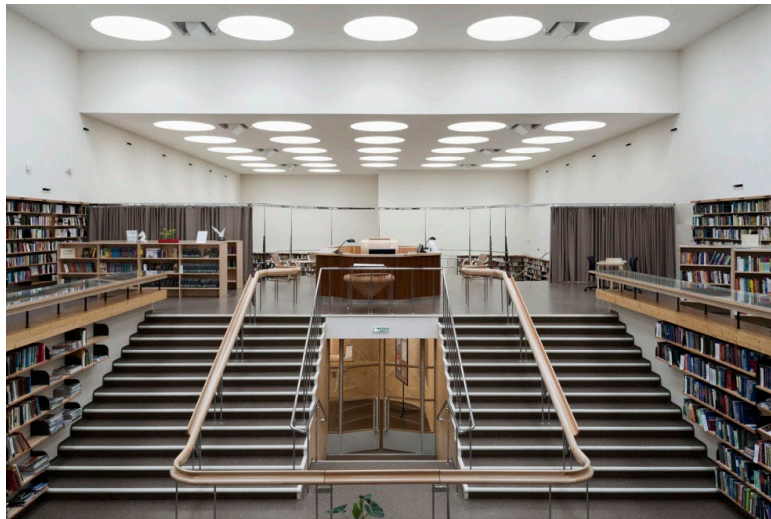
Rikhardinkadun kirjaston esikuvana toimi hyvin todennäköisesti Henri Labrousten vuonna 1850 Pariisiin suunnittelema Bibliothèque Sainte Geneviève'n uudistus. Labrousten ratkaisusta johdettiin julkisten kirjastojen rakentamisen periaatteet: "Yksinkertainen tilajaottelu on parasta, kirjaston tulee koostua kolmesta erillisestä, mutta yhteen kuuluvasta osasta: lukusalista kävijöille, varastosta aineiston säilytystä varten ja erillisistä huoneista työntekijöille. Valaistuksen kannalta pohjakerrosta ylempänä oleva kerros on sopiva lukusalille. Geometrisista muodoista valitaan mieluiten suorakaide." ⁸

⁷ (Aaltonen, 2009)

⁸ (Aaltonen, 2009)

2.2 Modernin kirjaston synty: avohyllyjärjestelmä

Alvar Aallon vuonna 1927 suunnittelema, vuonna 1935 valmistunut Viipurin kirjasto oli ensimmäisiä suomalaisia kirjastoja, jossa käytettiin avohyllyjärjestelmää, jossa asiakkailta on pääsy kirjojen luokse. Lapsille oli oma osastonsa, jonne oli oma sisäänkäynti suoraan ulkoa.⁹ Kirjaston eri toiminnot sijaitsivat erillään toistaan. Linaussali on kirjaston sydän, varsinaiset lukusalit sijaitsivat hiljaisella vyöhykkeellä erillään linaussalista, yleisen käytön tilat ja hallinnolliset tilat sijaitsivat omassa siivessään.¹⁰ Viipurin kirjastossa keskeiset piirteet, kuten kattoikkunat ja luonnonvalon käyttö sekä monitasoiset kirjastosalit ja kirjasyvennys eli ”kirjastokuoppa”, muodostuivat keskeisiksi piirteiksi myös Aallon myöhemmissä kirjastoissa.¹¹

Kuva 3: Viipurin kirjaston linaussali. Kuva: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio

Viipurin kirjastossa luonnonvalo tulee tilaan epäsuorasti pyöreiden kattoikkunoiden kautta, jotka luovat kirjastoon miellyttävän, tasaisen ja pehmeän valaistuksen. Aallon mukaan ”kirjasto ei voi olla inhimillisesti tai arkkitehtonisesti valmis,

⁹ (Archinfo Finland, 2018)

¹⁰ (Vartola, 2019)

¹¹ (Museovirasto, Sirkkaliisa Jetsonen, 2019)

ellei sen olennaista inhimillistä tehtävää, kirjan lukemista, ollut tyydyttävästi käsitelty”. Viipurin kirjastoa kuvailevista Aallon luonnoksista voi huomata, kuinka valaistukseen on kiinnitetty erityistä huomiota.¹²

Kuva 4: Aallon luonnos luonnonvalon tuomisesta Viipurin kirjaston sisätiloihin.
Kuva: Mind Building (Archinfo Finland, 2018)

Avohyllyjärjestelmä lisäsi muun muassa tarvetta valvonnan ja liikennevirtojen suunnittelulle sekä lukemiseen varattujen tilojen määrää. Varsinaisia lukusaleja ei enää tarvittu niin paljon kuin aikaisemmin, kun lukemisen paikkoja alettiin sijoittaa myös lainaussaliin. Käyttökulttuurin muuttuminen antoi esimerkiksi kirjastotilojen välisen tärkeysjärjestyksen arkkitehtoniselle ilmaisulle uusia mahdollisuuksia.¹³

¹² (Museovirasto, Sirkkaliisa Jetsonen, 2019)

¹³ (Vartola, 2019)

2.3 50-luku; sodanaika ja sodan jälkeen

50-luvulla kirjastojen rakentaminen vilkastui sodan jälkeisestä niukkuudesta huolimatta. Vuonna 1951 valmistunut Lauritsalan kirjasto (Martikainen-Ypyä-Malmio) ja vuonna 1952 Säynätsalon kunnantalon yhteyteen valmistunut Alvar Aallon suunnittelema kirjasto ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia esimerkkejä 1950-luvun kirjastoista.¹⁴

Kuva 5: Lauritsalan kirjaston lainaussali ja parvi. Kuva: Kuvapaja, Arkkitehtuurimuseo

Lauritsalan kirjasto on pohjaratkaisultaan avoin ja väliseinätön, ja jäsennetty kolmeen eri tasoon. Tavoitteena on ollut kirjaston helppokäyttöisyys, kun kaikki tilat ovat helposti hahmotettavissa yhdessä tilassa ja kaikkia yleisötiloja on mahdollista valvoa lainauspisteestä. Lauritsalan kirjasto toteutti Tanskassa suosittua perhekirjaston ideaa, jossa aikuisten tila ja lasten lukutila sijaitsivat lähekkäin. Keskeiset toiminnot sijaitsevat sisääntulotasossa; lainauspiste, väljä lainaussali ja lasten osasto. Lisäksi kirjastossa oli erillinen lehtisali, nuorten lainaus- ja opintosali, sekä kerhohuone.¹⁵

¹⁴ (Aaltonen, 2009)

¹⁵ (Aaltonen, 2009)

2.4 60-luku; nousukausi alkaa

Uuden kirjastolain (235/1961) myötä kirjastotoimen rahoitusta lisättiin, joka myötävaikutti kirjastojen rakentamiseen.¹⁶ 60-luvulla rakennettiin Alvar Aallon suunnittelemat Seinäjoen pääkirjasto (1965) ja Rovaniemen pääkirjasto (1966). Molemmissa kirjastoissa kirjastosali on viuhkamainen ja luonnonvalo tulee ylhäältä sivusta. ”Kirjastokuoppa” teemaa on käytetty molemmissa kirjastoissa, tällä kertaa lukutilana. Molemmissa kirjastoissa luonnonvalo tulee tilaan yläviistosta epäsuorasti. Seinäjoen kirjastossa yläikkunat suuntautuvat etelään, jonka vuoksi ne ovat verhottu säleiköillä, jotta auringonvalo ei pääsisi tilaan suoraan.

17

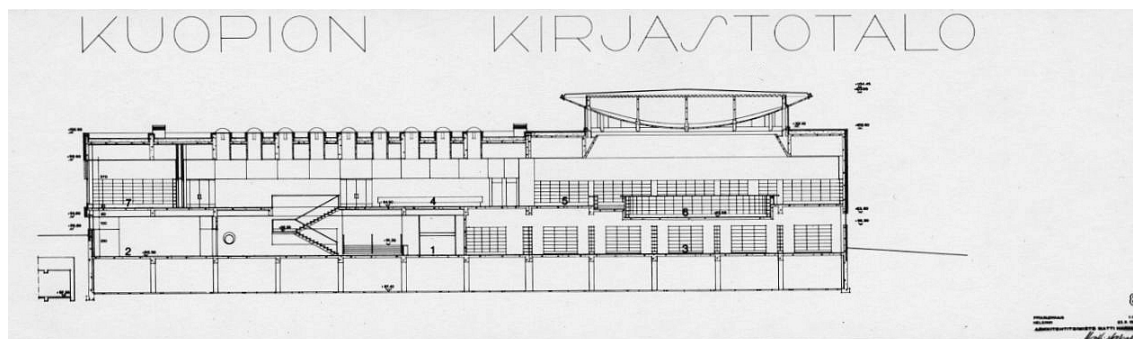
Kuva 6: Rovaniemen kirjaston avoin kirjastosali ja kirjasyvennykset. Luonnonvalo tulee tilaan ylhäältä sivusta. Kuva: Seija Linnanmäki / Museovirasto.

Vuonna 1967 valmistunut Matti Hakalan suunnittelema Kuopion kirjastotalo on yksi 60-luvun merkittävimmistä kirjastohankkeista. Rakennuksen teräsbetonirakenteen ansiosta toisessa kerroksessa sijaitseva kirjastosali on yhtenäinen ja avara tila, jossa eri toiminnot on rajattu puolikorkeilla seinäkkeillä toisistaan.

¹⁶ (Vartola, 2019)

¹⁷ (Aaltonen, 2009)

Nuoriso-osasto on sijoitettu kirjastosalin keskipisteeseen kirjahyllyillä rajautuvaan pyöreään ”kirjastokuoppaan”. Luonnonvalo tulee tilaan suuren kattoikkunan kautta.¹⁸

Kuva 7: Leikkauspiirustus Kuopion kirjastosta. Suuri kattoikkuna kirjastokuopan yhteydessä, sekä pienempiä kattoikkunoita. Ylin kerros yhtenäistä ja avointa tilaa. Piirustus: Arkkitehtuurimuseo

1960-luvulla struktuuri- ja moduuliajattelusta alkoi tulla valtavirtaa arkkitehtuurihanteena ja tilojen sommittelu jäi pienemmälle huomiolle. Horisontaalisuutta alettiin korostaa, sillä se sopi myös ajatukseen tasa-arvosta ja esteettömyydestä, jossa liikuntarajoitteisten tulisi myös päästä helposti julkisiin rakennuksiin.¹⁹

2.5 70-luku; yleisöpalvelulaitokset

Vuonna 1972 kirjastolehdessä kritisoitiin kirjastojen tasoeroja, sillä ne aiheuttivat ongelmia liikuntarajoitteisten lisäksi myös kasvavan aineiston liikuttamisessa. Kirjastoja ohjattiin suunnittelemaan yksitasoiseksi ja horisontaaliseksi.²⁰ Suunnittelussa tavoiteltiin tilojen laajennettavuutta ja muunneltavuutta sekä kannustettiin moduulimitoituksen käyttöön ja selkeisiin, yksinkertaisiin rakenteisiin

¹⁸ (Vartola, 2019)

¹⁹ (Aaltonen, 2009)

²⁰ (Aaltonen, 2009)

ja suuriin ja avariin sisätiloihin, jotka olisivat joustavia tilamuutoksille. Tilojen suunnittelussa ohjattiin pyrkimään ”yleispätevyyteen, selkeyteen, avoimuuteen, keveyteen ja siirreltävyyteen”.²¹

70-luvun poliittisessa ilmapiirissä rakennustaiteelliset päämäärät koettiin liian yksilökeskeisenä ja yläluokkaisina. Kirjastot nähtiin ”yleisöpalvelulaitoksina”, jossa arkkitehtuurin ensisijaisena tehtävänä oli palvella yhteiskunnan ja käyttäjän tarpeita. Julkisen rakennuksen symboliarvoa ei kirjastoilla juurikaan nähty olevan.²²

Kuva 8: Ilmakuva Kouvolan kirjastosta. Kuva: Kouvolan kaupunki

Juhani Kivikosken suunnittelema, vuonna 1971 valmistunut Kouvolan kirjasto oli kirjastonhoidon kannalta optimaalinen: avoin pohjakaava ilman väliseiniä mahdollisti täydellisen muuntojoustavuuden kalusteiden jäsentelyllä. Kouvolan kirjasto on ajan ihanteiden mukaisesti yhdessä tasossa, laatikkomainen,

²¹ (Vartola, 2019)

²² (Vartola, 2019)

horisontaalinen ja runkosyvyydeltään hyvin suuri. Tila saa luonnonvaloa kattoikkunoista, jotka levittäytyvät tasaisesti ja järjestelmällisesti koko katon pinta-alalle. Julkisivussa on vain pari kapeaa ikkunaa, eikä kirjastoon muodostu houkuttelevia näyteikkunoita, kuten aikaisemman ihanteen mukaan oli muodostunut.²³

Kuva 9: Kouvolan kirjaston valoisa, väliseinätön ja ikkunaton kirjastosali. Kuva: Jussi Lopperi

2.6 80-luku; kirjastojen kulta-aika

1980-luvulla sotien jälkeinen niukkuus alkoi olla takanapäin ja Suomi alkoi vaurastua²⁴. Vuoden 1986 uusittu kirjastolaki yhdessä taloudellisen noususuhdanteen kanssa aikaansaivat ennennäkemättömän rakennusbuumin, jonka myötä 80-luvulla rakennettiin yli 200 uutta kirjastoa.²⁵

²³ (Aaltonen, 2009)

²⁴ (Aaltonen, 2009)

²⁵ (Vartola, 2019)

1970-luvun ihanteen mukainen horisontaalisuus alettiin nähdä kielteisenä piirteenä, sillä se johti yksitoikkisiin ja kaavamaisiin lopputuloksiin. Ymmärrettiin, että 70-luvun ”kirjastonhoitajien ideaalikirjastot” eivät välttämättä olleetkaan asiakkaiden näkökulmasta ideaaleja, ja ennen kaikkea asiakkaita varten kirjastot kuitenkin suunniteltiin ja rakennettiin.²⁶ Postmodernismi-ideologian mukaan kirjaston ”arkkitehtuurin tuli kuvastaa kirjastolaitoksen kulttuurista merkitystä ja heijastella paikallisen miljööän piirteitä”.²⁷

Kuva 10: Tampereen pääkirjasto Metso. Kuva: Tampereen kaupunki

Raili ja Reima Pietilän suunnittelema Tampereen uusi pääkirjasto Metso on hyvä esimerkki vastareaktiosta 70-luvun kirjastoille. Metso on arkkitehtuuriltaan valtavirrasta hyvin poikkeava ja muotokieleltään yksilöllinen kaarevine ja veistoksellisine muotoineen. Reima Pietilä kritisoi 70-luvun käsitystä, jossa arkkitehtuuria tarkasteltiin vain sen käyttöarvon valossa. Pietilä halusi antaa kirjastolle ”1980-luvun ajankasvot” ja tehdä siitä maamerkin ja suomalaisen kulttuurin ilmaisijan.²⁸

²⁶ (Aaltonen, 2009)

²⁷ (Vartola, 2019)

²⁸ (Vartola, 2019)

Kuva 11: Tampereen pääkirjasto Metso sisältä. Kuva: Maija Kanerva, Tampereen kaupunginkirjaston arkisto.

Metso-kirjastoa on kuitenkin kritisoitu ”kiinteän funktion” rakennukseksi, joka on ”suunniteltu tiettyihin toimintoihin tietyinä ajankohtana”. Rakennuksen tiloja voi olla haastava muuttaa ajan vaatimusten mukaiseksi ilman, että menetettäisiin rakennuksen olennaisia ominaispiirteitä. ”Onnistunutta julkista tilaa onkin luonnehdittu niin, että sen tulee olla riittävän neutraali ja symbolisesti latautunut, mutta sen ei pidä olla toiminnallisesti liian räätälöity.”²⁹

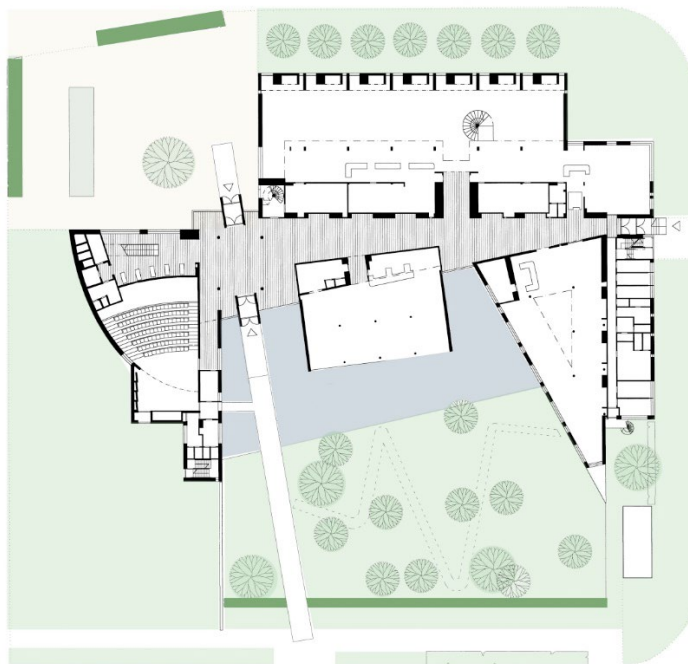
2.7 90-luku; lama

90-luvulle siirryttäessä kirjastotoiminta muuttui olennaisesti tietoteknisen kehityksen johdosta, jonka myötä esimerkiksi kokoontumis- ja näyttelytilojen määrä kasvoi kirjastoissa. Samanaikaisesti ”arkkitehtuurilta alettiin odottaa uudelleen esteetisten arvojen näkymistä, erottumista rakennusten massasta ja jotakin erityislaatuista, elämyksellisyyttä.”³⁰

²⁹ (Aaltonen, 2009)

³⁰ (Aaltonen, 2009)

Kirjastoalan ammattilaiset korostivat kirjastojen merkitystä ”epäkaupallisina julkisina sisätiloina – ”koko kansan” olohuoneena”. Suunnittelussa keskeisiksi tavoitteiksi nousivat kutsuvuus, saavutettavuus, löydettävyys ja helppokäyttöisyys. Arkkitehtonisena tehokeinona käytettiin 90-luvulla ”kollaasimaisuutta”, jossa jokainen toiminto oli ikään kuin oma talonsa, joita yhdisti esimerkiksi sisäkatu.³¹

Kuva 12: Vuonna 1999 valmistunut Hannu Tikan suunnittelema Raision kirjastoauditorio, jossa eri muotoiset ja väriset tilakappaleet muodostavat tiloja yhdistävän sisäkadun kanssa kollaasimaisen kokonaisuuden. Piirustus: Hannu Tikka / Arkkitehtityöhuone Arto Palo Rossi Tikka

1990-luvulla toteutuneet kirjastot kärsivät talouslaman aiheuttamasta liiallisesta kustannustehokkuudesta ja karsituista tilaohjelmista. Tilojen joustavuus ja muunneltavuus ja tärkeä rooli julkisena rakennuksena nähtiin keskeisinä asioina

³¹ (Vartola, 2019)

kirjastosuunnittelussa. Kirjastot nähtiin kaupunkikehityksen välineenä ja hyvänä keinona lisätä vetovoimaisuutta hajanaisilla taajama-alueilla.³²

2.8 2000-luku

Kirjastot palvelevat 2000-luvulla yhä moninaisempia käyttötarpeita ja käyttäjäryhmiä. 2000-luvulla kirjastoja on suunniteltu kauppakeskuksiin, kulttuuritaloihin ja kyläkeskuksiin, ja ne sijaitsevat mitä useammin jonkun toisen toimijan yhteydessä.³³

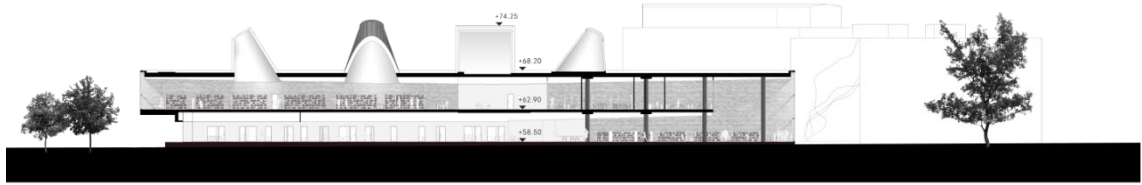
Kuva 13: Leppävaaran aluekirjasto Sellon kauppakeskuksen yhteydessä (Helin & Co, 2003) Kuva: Helin & Co Architects

Vuonna 2003 Lohjan kirjaston yleisessä arkkitehtuurikilpailussa kirjaston roolia kuvailtiin ennen kaikkea kohtaamisen paikaksi, joka on myös oppimisen ja

³² (Vartola, 2019)

³³ (Vartola, 2019)

paikallisen informaation keskus. Erityistä huomiota tuli kiinnittää lasten ja vanhusten tarpeisiin, sekä modernin tietoyhteiskunnan vaatimuksiin. ³⁴

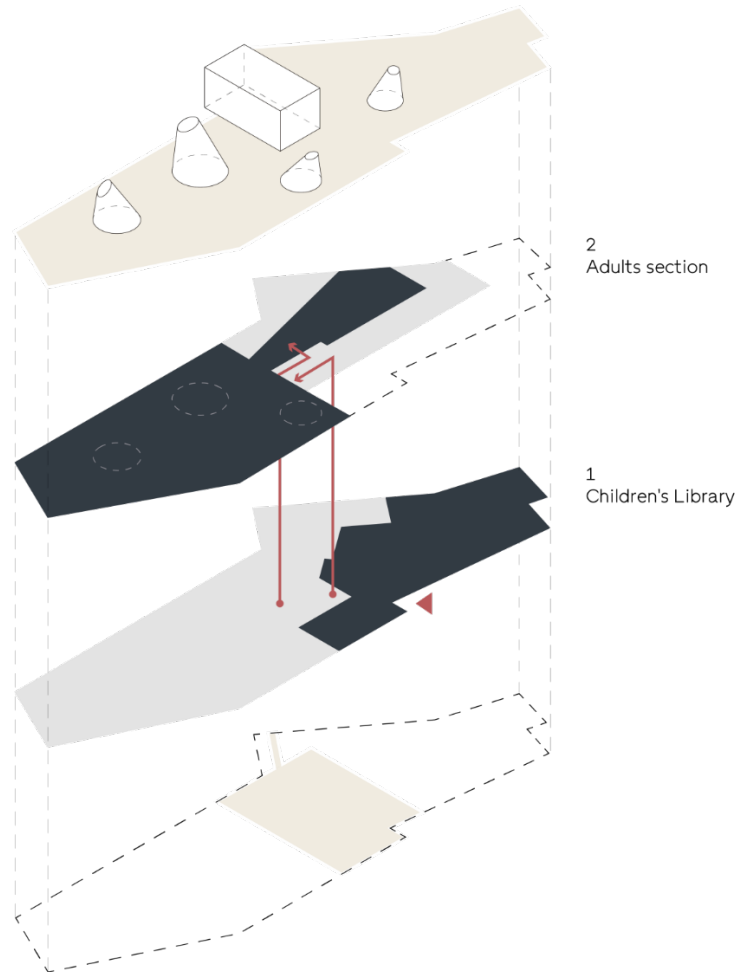

Kuva 14: Leikkauspiirustus Lohjan kirjastosta. Kuva: Lahdelma & Mahlamäki arkkitehdit

Lahdelma & Mahlamäki arkkitehtien suunnittelemassa, vuonna 2006 valmistuneessa Lohjan kirjastossa kirjaston toiminnot ovat järjestetty kahden pääperiaatteen, luonnonvalon ja tarkkojen näkymien mukaisesti. Ylävalo tulee tilaan ”valokanuunoista”, eli kattoikkunoista, jotka antavat jokaiselle osastolle oman ilmapiiirinsä. Kirjaston kaksi avointa päätilaa sijaitsevat kirjaston vastakkaisissa päädyissä eri kerroksissa siten, että osittain kahden kerroksen korkuinen lasten ja nuorten kirjasto sijaitsee alemmassa, ja aikuisten kirjastosali ylemmässä kerroksessa. Yksityisemmät opiskelu- ja seminaaritilat sijaitsevat ensimmäisessä kerroksessa. ³⁵

³⁴ (Archinfo Finland, 2018)

³⁵ (Lahdelma & Mahlamäki arkkitehdit, 2022)

Kuva 15: Havainnollistava aksonometria tilojen sijoittumisesta Lohjan kirjastossa. Kuva: Lahdelma & Mahlamäki arkkitehdit

2000-luvulla ”koko kansan olohuone” -ideologiaa on kirjastojen suunnittelussa viety eteenpäin. Kirjastosuunnittelun uusimpia tuulia edustavat JKMM arkkitehtien suunnittelema, vuonna 2020 valmistunut Kirkkonummen uusi pääkirjasto Fyyri³⁶, sekä vuonna 2018 valmistunut Arkkitehtuuritoimisto ALA:n suunnittelema Helsingin uusi keskustakirjasto Oodi³⁷.

³⁶ (JKMM Arkkitehdit, 2022)

³⁷ (Arkkitehtuuritoimisto ALA, 2018)

Kuva 16: Oodin ylimmässä kerroksessa sijaitseva avara ja valoisa kirjastosali.
Kuva: Tuomas Uusheimo

JKMM Arkkitehtien mukaan Fyry ”edustaa uuden sukupolven kirjastoja”, jossa kyse ei enää ole vain kirjoista, vaan ”tiedon ja kokemusten jakamisesta eri kanavien ja alustojen avulla”. JKMM kuvailee uuden sukupolven kirjastojen typologiaa oppimis- ja kohtaamispaikoiksi, jotka tuovat mieleen monitoimitilat. ”Kirjastot ovatkin monelle suomalaiselle julkisia jatkeita omalle olohuoneelle.”³⁸

Arkkitehti-lehdessä Anni Vartola kuvailee Fyryä tarpeeksi tavanomaiseksi, mutta samanaikaisesti erityiseksi, sillä se onnistuu ”rakentamaan uutta ilmaisu-kieltä muuttuvan - jo muuttuneen - julkisen kirjastolaitoksen olemuksen viestimiselle.” Fyryssä on Vartolan mukaan onnistuttu tasa-arvoisesti luomaan ”yhteisöllinen puuhamaa” kuin ”lukemisen ja kirjallisuuden pyhätkökin”.³⁹

³⁸ (JKMM Arkkitehdit, 2022)

³⁹ (Vartola, 2020)

Kuva 17: Fyryin lehtilukutilaa kuvattuna rakennuksen ulkopuolelta. Kuva: Mark Goodwin

Kirjastojen kehitys kirjavarastoista olohuoneiksi on herättänyt huolta kirjastojen tulevaisuudesta ja kirjaston ”perinteisen roolin” säilymisestä.⁴⁰ Kuten jo aikaisemmin mainittu, kirjaston tulevaisuus kuitenkin edellyttää kirjaston kehittymistä ajan tarpeita vastaavaksi. Kirjastojen kehityksellä olohuonemaisempaan suuntaan voidaan vaikuttaa kirjaston pysymiseen tarpeellisena ja käytettynä palveluna, sillä ”toteutuessaan kirjasto olohuoneena on mahdollistanut käyttäjien entistä suuremman aktiivisuuden ja monipuolisemman toiminnan kirjaston tiloissa”.⁴¹

⁴⁰ (Suomen Kirjastoseura, 2020)

⁴¹ (Aaltonen, 2009)

Kuva 18: Fyyrin sisätilaa. Kuva: Tuomas Uusheimo, JKMM Arkkitehdit

2.9 Tulevaisuus

Arkkitehtuurin teorian vanhemman yliopistonlehtori Anni Vartolan mukaan ”Tulevaisuuden kirjasto edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.”⁴²

Suomen kirjastoseuran kirjastolehden artikkelissa vuonna 2018 tulevaisuudentutkija Mika Pantzar kirjoittaa, kuinka kirjastot ovat vielä sadankin vuoden

⁴² (Vartola, 2019)

päästä ennallaan ja että ”sadan vuoden päästä hiljaisuus on kirjaston valttikortti”. Pantzarin näkemyksen mukaan kirjastojen hiljaisuus palautetaan ja säilytetään, sillä esimerkiksi New Yorkissa on jo klubeja, joissa hiljaisuudesta maksetaan. Hiljaisuus on siis jo luksusta jossain päin maailmaa.⁴³

Kirjastolehden ammattijutussa ”Vapaa tila ja digitaalisuus vievät tulevaisuuteen” vuonna 2020 käsitellään kirjaston tulevaisuuden näkymiä. Tulevaisuuden asumisen asiantuntija Kimmo Röngän mukaan kirjaston toiminta istuu myös tulevaisuuden arkeen. ”Kirjasto on yksi hienoimpia sosiaalisia innovaatioita” ja ”esimerkki vaikuttavasta ja ajattomasta konseptista”.⁴⁴

Kirjastoilla voi tulevaisuudessa olla entistä tärkeämpi rooli tarjota tiloja vapaa-ajan viettoon, työntekoon sekä opiskeluun, sillä etenkin kaupungeissa asutaan koko ajan yhä pienemmissä asunnoissa. Röngän mukaan ”tulevaisuudessa tilojen jakaminen voi olla entistäkin trendikkäämpää.”, sillä ihmiset elävät kotiansa ulkopuolella ”kolmas huone korttelissa ja neljäs kaupungilla”-ajatuksella. Röngän mukaan kirjastojen sijainti tulee olemaan merkittävä asia, sillä sinne poikkeaminen pitää olla mahdollisimman helppoa ja mukavaa.⁴⁵

Sosiologi Riie Heikkilän mukaan ulkomaisessa keskustelussa kirjaston tulevaisuudesta on noussut esille, kuinka kirjastoista on tullut sosiaalisia tiloja ja pelätään, että kirjastot eivät enää olekaan ”kulttuurin temppeleitä” vaan vain olohuoneita. Heikkilän mukaan kirjaston perinteisestä roolista tarjota kirjoja tullaan pitämään huolta muutoksien keskellä. Samalla hän on kuitenkin sitä mieltä, että kirjastojen perinteinen rooli ei enää riitä, vaan kirjastot panostavat tulevaisuudessaakin entistä enemmän elämysten tarjoamiseen. ”Kirjastoilla näyttää olevan tulevaisuudessa rooli paikkana, jonne jokainen on tasa-arvoisesti tervetullut

⁴³ (Suomen kirjastoseura, 2018)

⁴⁴ (Suomen Kirjastoseura, 2020)

⁴⁵ (Suomen Kirjastoseura, 2020)

viettämään aikaa. Kirjastoissa vierailu voi olla ympäristötietoinen, sivistynyt, edullinen – ja trendikäs valinta.”⁴⁶

3 Kirjastolaki

Tasa-arvoinen tiedonsaanti ilmaistaan Suomen perustuslaissa. 731/1999 §16 ”Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä”. Yleinen kirjastolaitos on keskeinen tekijä tasa-arvoisen tiedonsaannin turvaamisessa Suomessa.⁴⁷

Perustuslain lisäksi Suomessa yleisiä kirjastoja varten on säädetty kirjastolaki. Ensimmäinen kirjastolaki astui voimaan jo vuonna 1928 nimellä Kansankirjastolaki. Keskeisimpinä seikkoina kirjastolain myötä Suomeen on saatu koko maan kattava, ilmainen kirjastojärjestelmä.⁴⁸

Ajantasainen laki yleisistä kirjastoista astui voimaan 1.1.2017 (Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492). Lain 6§:ssä määrätään yleisen kirjaston tehtävät, joista kohta 5 on rakennussuunnittelun kannalta keskeinen; ”Yleisen kirjaston tehtävänä on: 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan”. Laki asettaa kirjastoille myös suoraan rakennussuunnitteluun vaikuttavia määräyksiä, tilavaatimuksia. Analysoimalla kaikki aikaisemmat kirjastolait havaitsin, että niissä ei ole ollut samalla tavalla mainintaa kirjastojen tiloista.

⁴⁶ (Suomen Kirjastoseura, 2020)

⁴⁷ (Kekki, 2013)

⁴⁸ (Kekki, 2013)

4 Olemassa olevien sivukirjastojen analysointi

Vierailin kolmessa eri sivukirjastossa Helsingissä. Valitsemani kirjastot ovat hyviä esimerkkejä saman kokoluokan kirjastosta, jonka suunnittelen Kalasatamaan. Valitsin arkkitehtonisesti korkeatasoiset kohteet, jotka ovat rakennettu eri aikoihin ja edustavat aikansa kirjastoarkkitehtuuria.⁴⁹

4.1 Töölön kirjasto

Kuva 19: Töölön kirjasto ja kirjastosalin parveke. Kuva: Sanni Norrbacka

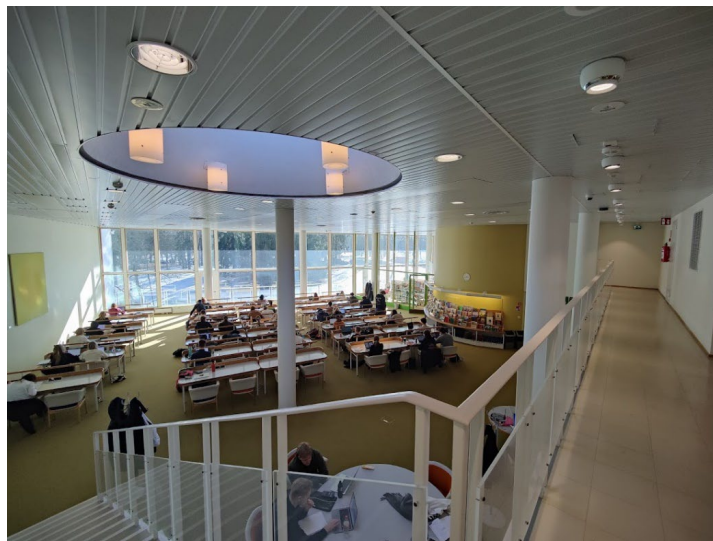
Aarne Ervin suunnittelema, vuonna 1970 valmistunut rakennus sijaitsee Taka-Töölössä, Topeliuksen puiston pohjoisreunalla. Töölön kirjasto on omalle aikakaudelleen ultramoderni kirjastorakennus, jonka kaarevat ja dynaamiset muodot poikkeavat aikakauden muuten hyvin suorakulmaisesta arkkitehtuurista.⁵⁰

⁴⁹ (Archinfo Finland, 2018)

⁵⁰ (Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Archinfo, 2018)

Tilojen logiikaltaan kirjasto muistuttaa paljon Viipurin kirjastoa, ja se on Viipurin kirjaston tavoin puistossa sijaitsevana myös kaupunkikuvallinen kohokohta ⁵¹.

Kirjaston tilat sijoittuvat keskeisportaikon molemmin puolin, lastenosasto on heti pääsisäänkäynnin yhteydessä ensimmäisessä kerroksessa, jossa on myös lehtilukusali. Toisessa kerroksessa on kaksikerroksinen, parvellinen ja valoisa kirjastosali, josta on lasiseinällä erotettu hiljainen lukusali, joka on Helsingin suurin. Ylimmässä kerroksessa oli alun perin musiikkiosasto, joka peruskorjauksen myötä muutettiin nuorten osastoksi ja tapahtumasaliksi. Sekä kirjastosalin kerroksessa, että ylimmässä kerroksessa on asiakkaiden käytössä oleva parveke. Töölön kirjastossa luonnonvalo tulee tiloihin suurten, puistoon avautuvien ikkunoiden kautta.⁵² Peruskorjauksessa projektiarkkitehtina toiminut Maren Nielsenin mukaan erityisin tila Töölön kirjastossa on lukusali, joka palautettiin peruskorjauksessa mahdollisimman lähelle alkuperäistä. ⁵³

Kuva 20: Lasiseinällä kirjastosalista erotettu hiljainen lukusali. Kuva: Sanni Norrbacka

⁵¹ (Archinfo Finland, 2018)

⁵² (Vartola, 2019)

⁵³ (Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Archinfo, 2019)

Töölön kirjastossa toimintojen jakaminen eri kerroksiin, hiljainen tila sekä yhteys ulkotilaan olivat mielestäni parhaita asioita. Lisäksi rakennuksessa liikkuminen on todella luontevaa ja intuitiivista, kun kaikki tilat ovat yhteydessä valoisaan ja ilmavaan keskusportaikkoon. Rakennuksessa huonekorkeus ja sen vaihtelu ohjasi mielestäni hyvin käyttäytymistä. Alin ja ylin kerros olivat matalampia ja hie- man äänekkäitä ja vilkkaita tunnelmaltaan, kun taas korkea kirjastosali oli sees- teinen ja rauhallinen.

Etenkin lasiseinällä kirjastosalista erotettu lukusali oli mielestäni erityisen onnis- tunut. Kun oli selkeästi erotettu tila, jossa tulee olla hiljaa, sallii se enemmän ää- nen käyttöä muihin tiloihin. Hiljainen lukusali vaikutti todella toimivalta konsep- tilta, sillä se oli vieraillessani lähes täynnä ihmisiä.

Kuva 21: Kirjastosali ja suuret ikkunat, joista aurinko tulee suoraan tilaan. Kuva: Sanni Norrbacka

Verrattuna moneen muuhun kirjastoon, jossa luonnonvalo tulee tilaan epäsuorasti, tuli Töölön kirjastossa kirjastosaliin suora auringonvalo suurista etelään suunnatuista ikkunoista. Suora auringonvalo teki kirjastosalista miellyttävästi auringonvalossa kylpevän, mutta samalla myös hieman tukalan oloisen. Suora auringonvalo oli niin kirkas, että se myös hieman häikäisi silmiä.

Kuva 22: Töölön kirjaston ylimmän kerroksen parveke. Kuva: Sanni Norrbacka

Jokaisesta kerroksesta oli suora yhteys ulkotilaan joko terassille, tai parvekkeelle ja se loi mielestäni paljon lisäarvoa kirjaston tiloille. Vaikka Töölön kirjasto on jo 50-vuotta vanha, toimii se minusta edelleen erittäin hyvin nykyaikaisena, tai jopa tulevaisuuden kirjastona.

4.2 Vallilan kirjasto

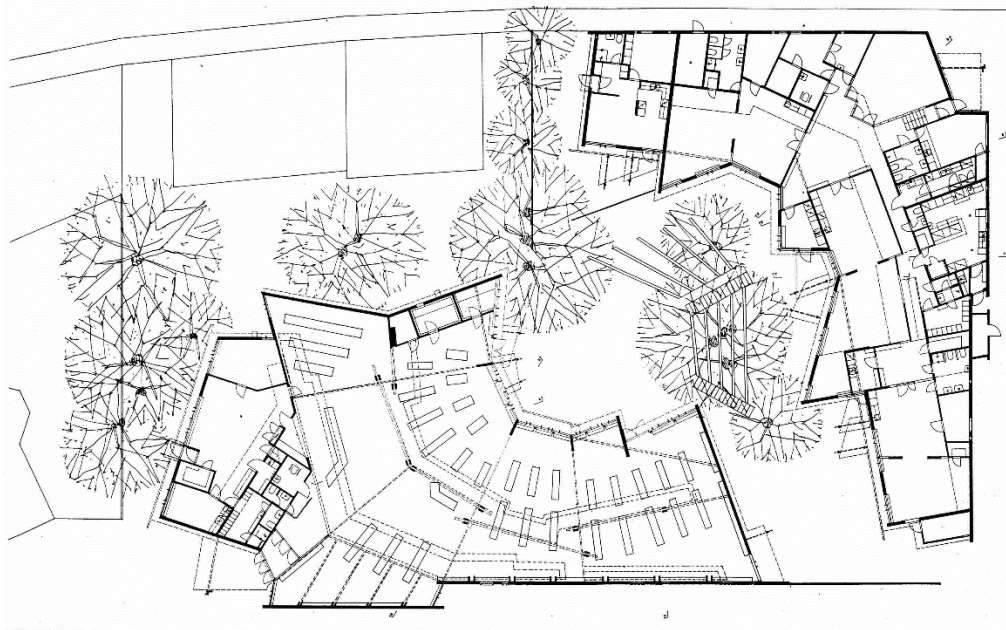

Kuva 23: Vallilan kirjaston sisäänkäynti. Kuva: Sanni Norrbacka

Juha Leiviskän ja Asta Björklundin suunnittelema kirjasto sijaitsee Vallilassa, vilkkaan Mäkelänkadun varrella, päiväkodin yhteydessä. Kirjasto on valmistunut vuonna 1991. ⁵⁴ Vallilan sivukirjasto Helsingissä ”kiteyttää 1980-luvun kirjasto-arkkitehtuurin kehityslinjat” heijastellessaan paikallisen miljööän piirteitä ja ollessaan arkkitehtuuriltaan elämyksellinen ja erityislaatuinen.⁵⁵

⁵⁴ (Archinfo Finland, 2018)

⁵⁵ (Vartola, 2019)

Kuva 24: Vallilan kirjaston ja päiväkodin pohjapiirustus. Piirustus: Helander Leiviskä Arkkitehdit

Leiviskä on itse todennut, että ”valo, erityisesti päivänvalo on arkkitehtuurin materiaali. Ilman valoa ei arkkitehtuuria ole.”⁵⁶ Vallilan kirjasto on Leiviskän mukaan hänen ensimmäinen suunnitelmansa, jossa hän onnistui toteuttamaan ideoitunsa arkkitehtonisen muodon vapaudesta.⁵⁷

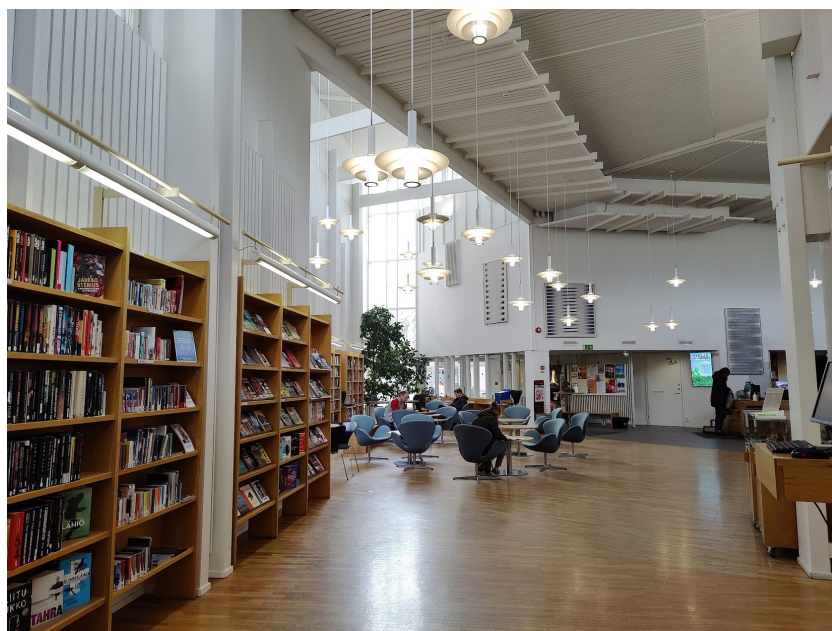
⁵⁶ (Aaltonen, 2009)

⁵⁷ (Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Archinfo, 2018)

Kuva 25: Ulkoarkkitehtuurin yksityiskohtia. Ikkunoiden edessä oleva rimoitus estää suoran auringonvalon pääsyä sisätilaan. Kuva: Sanni Norrbacka

Vallilan kirjastossa erityisen miellyttävää on mielestäni inhimillinen mittakaava, valo ja tilallisuus. Vaihteleva tilan korkeus tekee käyttäjäkokemuksesta mielenkiintoisen, toiminnallisuudesta tinkimättä. Luonnonvalon upea käsittely lisää mielestäni rakennuksen arvokkuuden tunnetta.

Kuva 26: Vallilan kirjaston valoisa ja vaihtelevan korkuinen sisätila. Kuva: Sanni Norrbacka

Kontrasti sisä- ja ulkotilan välillä on mielestäni selkeä. Ulkoarkkitehtuuriltaan rakennus sopii mielestäni saumattomasti ympäristöönsä, ollen jopa melko huomaamaton ja ehkä jopa hieman vaatimaton, mutta samalla kuitenkin myös selkeästi tunnistettavissa julkiseksi rakennukseksi. Sisätila onnistuu yllättämään mahtipontisuudellaan, ja rakennus tuntuu sisällä suuremmalta, kuin se ulkona näyttää. Vallilan kirjasto on mielestäni erittäin onnistunut julkinen rakennus, ollessaan ulkoarkkitehtuuriltaan riittävän neutraali, mutta sisätiloiltaan elämyksellinen.

4.3 Maunulan kirjasto: Maunula-talo

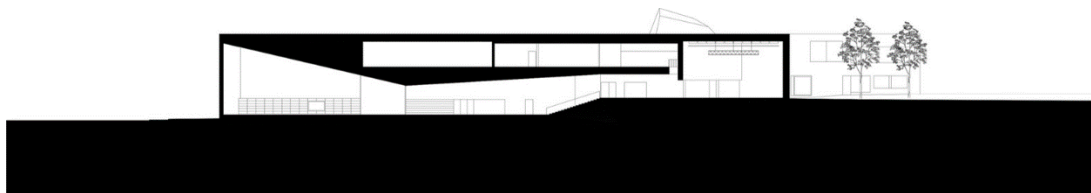

Kuva 27: Maunulan kirjastosalin suuri lasiseinä ja sisäänkäynti. Kuva: Mika Huisman

Maunulan kirjasto sijaitsee Maunulassa osana Maunula-taloa ja sen yhteydessä on myös kaupallisia tiloja. Sen on suunnitellut K2S-arkkitehdit ja se on valmistunut vuonna 2017.⁵⁸

⁵⁸ (Archinfo Finland, 2018)

Pääsuunnittelija Mikko Summasen mukaan ”Maunula-talo on ollut poikkeuksellinen hanke, sillä asukkaat olivat mukana suunnittelussa jo ennen kuin viivakkaan oli piirretty”. Tilasta haluttiin mahdollisimman avointa, ja talossa kirjaston lisäksi sijaitsevat työväenopisto ja nuorisotalo liittyvät saumattomasti yhteen tilasta toiseen kulkevalla puukatolla.⁵⁹

Kuva 28: Maunulan kirjaston poikkileikkaus. Piirustus: K2S Arkkitehdit

Maunula-talon suunnittelussa muun muassa hankalan muotoinen tontti ja rakennuksen rakentaminen kiinni jo olemassa olevaan päivittäistavarakauppaan aiheuttivat haasteita. Suunnittelussa keskeisenä tekijänä toimi tontin vieressä oleva puisto, joka muodostaa kokonaisuuden rakennuksen kanssa. Rakennus ottaa inspiraationsa ympäristönsä 50–60-lukujen arkkitehtuurista, sekä luonnon läsnäolosta. Summasen mukaan ”pyrimme samanlaiseen, rauhalliseen laadukkaaseen rakennukseen”.⁶⁰

Maunulan kirjasto on mielestäni hyvä esimerkki nykyaikaisesta kirjastonäkemyksestä, jossa korostetaan kirjaston asemaa kaikille avoimena kohtaamispaikana, jonne kaikki ovat tasa-arvoisesti tervetulleita. Osallistamalla alueen asukkaita suunnitteluun, on rakennuksen symbolista arvoa kaikille avoimena tilana mielestäni saatu korostettua.

⁵⁹ (Helsingin kaupunki, 2022)

⁶⁰ (Helsingin kaupunki, 2022)

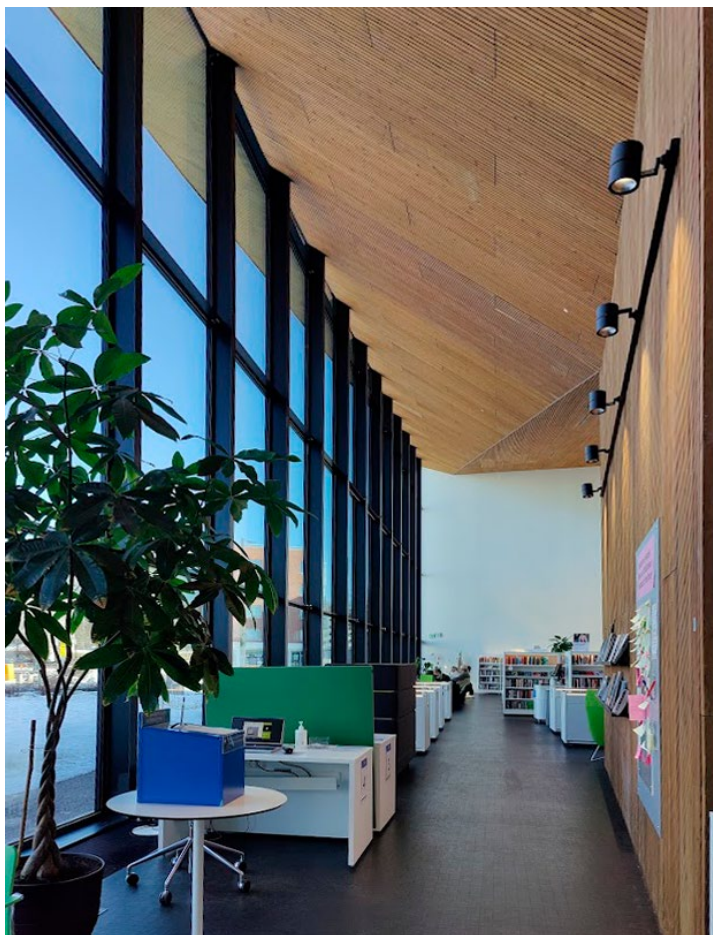

Kuva 29: Näkymä pääsisäänkäynniltä kohti kirjaston tiloja. Symboliset tiedon portaatt johtavat tiedon äärelle. Kuva: Sanni Norrbacka

Maunulan kirjastossa on Töölön kirjaston tavoin koko tilan korkuinen lasiseinä kirjastosalissa. Erona Töölön kirjastoon kuitenkin on, että Maunulan kirjastossa ikkuna suuntautuu lähes pohjoiseen, jolloin auringon valo ei koskaan tule tilaan suoraan. Näkemykseni mukaan Maunulan kirjaston suurella, avoimella lasiseinällä pyritään symboloimaan rakennusta kaikille avoimena, julkisena tilana.

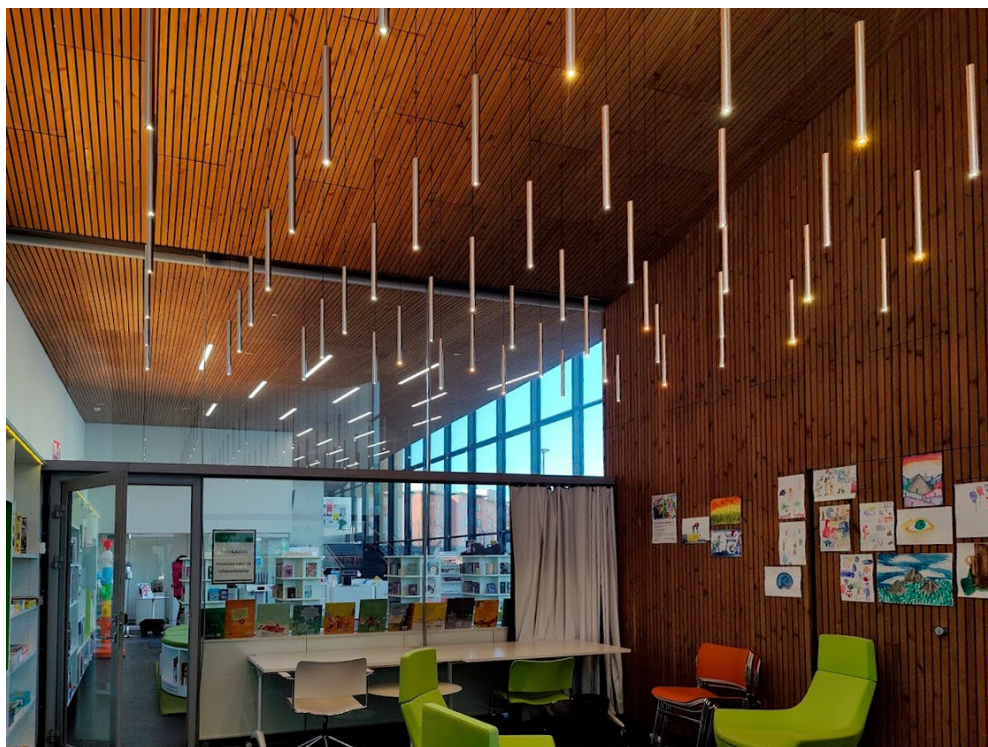
Maunulan kirjasto on kokonaisuudessaan yhtä tilaa, pois lukien pienehkö hiljaisen työskentelyn tila, joka on erotettu lasiseinin muusta tilasta. Lasten kirjasto sijaitsee lähimpänä aulaa ja pääsisäänkäyntiä, hiljainen tila ikään kuin jakaa yhtenäisen tilan kahteen hieman erilliseen tilaan lasten kirjaston ja muun kirjastotilan välissä. Tilan korkeus vaihtelee siten, että korkeus kasvaa pääsisäänkäynniltä kohti kirjastosalin päätyä, jolloin aula ja lasten kirjasto ovat hieman

matalampia. Vieraillessani kirjastossa lasten osastolla ei ollut väkeä ja ilmapiiri oli kaiken kaikkiaan aika rauhallinen. Monumentaalinen, ilmava, korkea ja valoisa kirjastosali mielestäni ohjasi ihmisiä käyttäytymään rauhallisesti.

Kuva 30: Maunulan kirjaston kirjastosali. Kuva: Sanni Norrbacka

Vieraillessani kirjastossa hiljaisessa tilassa ei ollut ketään. Kirjastosalin puolella työskentelypöydät ja tuolit olivat kuitenkin lähes kaikki varattuja, josta tein johtopäätöksen, että ihmiset käyttivät mieluummin kirjaston yleistä tilaa hiljaiseen työskentelyyn, kuin varsinaista hiljaista tilaa. Hiljainen tila olikin mielestäni hieman kolkko verrattuna kirjaston muuhun tilaan, sillä se oli melko pieni, hieman hämärä, eikä siitä ollut ikkunaa ulos. Uskon, että hiljaisella tilalla olisi ollut enemmän käyttäjiä, jos se olisi ollut tilallisesti tasa-arvoisempi kirjaston muun tilan kanssa, kuten Töölön kirjastossa.

Kuva 31: Maunulan kirjaston hiljaisen työskentelyn tila. Kuva: Sanni Norrbacka

5 Johtopäätökset

Kirjastorakennusten historiaa tutkimalla havaitsin, että kirjastorakennusten arkkitehtuuri on hyvin vaihtelevaa ja kehittynyt kirjastolaitoksen kehityksen mukana. Havaitsin kuitenkin myös, että kirjastorakennuksista voi löytää myös toistuvia elementtejä. Näitä elementtejä on näkemykseni mukaan esimerkiksi luonnonvalon käsittely arkkitehtonisesti, symbolisuus sekä tilojen sijoittelu.

Kirjaston tilat, etenkin kirjastosalit ovat havaintojeni mukaan poikkeuksetta hyvin valoisia tiloja. Luonnonvalo tulee useassa perehtymässäni kirjastossa kirjaston tiloihin epäsuorasti, jolloin vältetään suoran auringonvalon aiheuttamalta häikäisemiseltä. Epäsuora luonnonvalo luo miellyttävän valaistuksen ja on toimiva ratkaisu, mutta se ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Symbolisuus taas näkemykseni mukaan näkyy sekä kirjastojen kokonaisarkkitehtuurissa että yksittäisissä elementeissä, kuten ”tiedon portaissa”, jotka johtavat kirjastosaliin tiedon äärelle. Kokonaisarkkitehtuuriltaan kirjastot ovat

symbolisesti ”kulttuurin ja tiedon temppeleitä”, jolloin tietynlainen arvokkuus näkemykseni mukaan kuuluu kirjastojen arkkitehtuuriin. 2000-luvulla kirjastot symboloivat entistä enemmän myös tasa-arvoista, kaikille avointa tilaa, jota arkkitehtuurissa näkemykseni mukaan käsitellään luomalla rakennuksesta mahdollisimman houkutteleva ja helposti lähestyttävä esimerkiksi suurilla lasipinnoilla.

Eri kirjastoja analysoimalla olen tullut johtopäätökseen, että hyvässä kirjastossa tilajärjestely on mahdollisimman yksinkertainen ja looginen, jotta asiakkaan olisi mahdollisimman helppo käyttää tiloja. Eri tilat on hyvä selkeästi erotella toisistaan, mutta samanaikaisesti kuitenkin suosia avointa tilaa, joka helpottaa kokonaisuuden hahmottamista. Hyvässä kirjastossa orientoituminen on helppoa ja rakennus ohjaa käyttäytymistä. Havaintojeni perusteella esimerkiksi tilan korkeuden vaihtelulla voidaan ohjata käyttäytymistä - korkeassa ja avarassa tilassa tekee mieli olla hiljempää, kuin matalammassa tilassa.

Kirjastojen tilajärjestelyissä toistuu usein jako meluisaan ja hiljaisempaan tilaan. Useissa analysoimissani kirjastoissa esimerkiksi lastenosasto on sijoitettu etäälle lukusalista, jopa eri kerroksiin. Lisäksi havaitsin jaon tilojen julkisuudessa ja yksityisyydessä. Julkisemmat, ja usein meluisimmat tilat, kuten aula, oleskelu- ja tapahtumatilat on hyvä sijoittaa välimatkan päähän yksityisemmistä, ja usein myös hiljaisemmista tiloista, kuten opiskelun tiloista.

Koska kirjastolaitos on koko ajan kehittynyt, voi sen olettaa kehittyvän myös tulevaisuudessa. Tämän vuoksi kirjaston tilat on hyvä suunnitella sellaisiksi, että ne mahdollistavat muutokset esimerkiksi tilojen käyttötarkoituksessa tulevaisuudessa. Rakenteellisesti tällaista muuntojoustavuutta voisi toteuttaa esimerkiksi pilari-palkki-laatta-rakenteella, jossa vältytään kantavilta seiniltä.

Jo laki vaatii kirjastoilta hyvin monipuolisia tiloja, sillä lain mukaan kirjastojen tulee ”tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan”. Lisäksi kirjastot tulevat tulevaisuudessa tarjoamaan entistä enemmän entistä monipuolisempia palveluja. Monipuolisten tilojen tarpeeseen pystytään näkemykseni mukaan vastaamaan muunneltavissa olevilla tiloilla, kun samaa

tilaa voi käyttää monella eri tavalla moneen eri tarkoitukseen. Käytännössä muunneltavuus voisi tarkoittaa esimerkiksi muunneltavia seiniä, joilla tilaa voidaan jakaa eri tavoin.

Esteettömyys on näkemykseni mukaan erityisen tärkeää kirjastoissa, sillä kirjasto on kaikille tasa-arvoisesti avoin julkinen tila. Tasoerot ovat esteettömyyden kannalta haastavia etenkin pienissä kirjastoissa, jossa ne helposti vievät suuren alan kokonaispinta-alasta. Suuremmissa kirjastoissa tasoerot voivat kuitenkin luoda tilaan vaihtelua ja mukavia paikkoja, sekä rajata tilaa luontevasti.

”Tulevaisuuden kirjaston luksustuote on hiljaisuus”, kirjoitettiin eräässä kirjasto-lehden artikkelissa. Vaikka kirjastot panostavatkin tulevaisuudessa entistä enemmän elämysten ja kohtaamispaikkojen luomiseen, on mahdollisuus hiljaisuuteen kirjastoissa näkemykseni mukaan myös tärkeää. Hiljainen tila tulisi näkemykseni mukaan suunnitella tasa-arvoiseksi kokemukseksi kirjaston muiden tilojen kanssa, jotta se olisi toimiva. Hyvä hiljainen tila tukee näkemykseni mukaan myös kirjaston muiden tilojen käytettävyyttä. Selkeästi rajattu hiljainen tila sallii äänen käytön muissa tiloissa.

Historiaa tutkimalla olen päätenyt johtopäätökseen, että trendit vaikuttavat kirjaston toimintaan ja kirjastojen suunnitteluun. Näkemykseni mukaan ekologisuus on yksi 2020-luvun keskeisimpiä trendejä. Ekologisesti paras tilanne olisi, jos kirjaston tilat voisi suunnitella jo olemassa olevaan rakennukseen, mutta myös esimerkiksi materiaalivalinnoilla voi vaikuttaa rakennuksen ekologisuuteen.

Kirjastot ovat julkisia rakennuksia, jolloin niiden tulisi olla riittävän neutraaleja ja symbolisesti latautuneita, muttei toiminnallisesti liian räätälöityjä. Tulevaisuuden kirjasto Kalasatamassa on näkemykseni mukaan arkkitehtonisesti korkeatasoinen julkinen rakennus, joka on arkkitehtuuriltaan kutsuva, saavutettava, ekologinen, toiminnallinen ja elämyksellinen. Lisäksi se on kaikille tasa-arvoisesti avoin paikka kohdata, harrastaa, oppia, työskennellä ja harjoittaa kansalaistoimintaa.

Tulevaisuuden kirjasto edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä, demokratiaa ja sananvapautta, sekä yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin.

6 Rakennussuunnitelma

Kalasadama on jo tällä hetkellä ja tulevaisuudessa voimakkaasti kehittyvä ja kasvava alue, josta puuttuu kirjastopalvelut. Helsingin kaupunki on kaavailemassa alueelle kirjastopalveluja jo lähivuosien aikana.⁶¹

Kalasadama on nimensä mukaisesti entistä satama- ja teollisuusaluetta. Sataman siirryttyä pois alueelta, on alueelle alettu rakentaa asuntoja ja työpaikkoja. Alue on suurelta osin ihmisen rakentamaa täyttömaa-aluetta. Luonnonmukaista ympäristöä Kalasatamassa on jäljellä vain hyvin vähän.⁶²

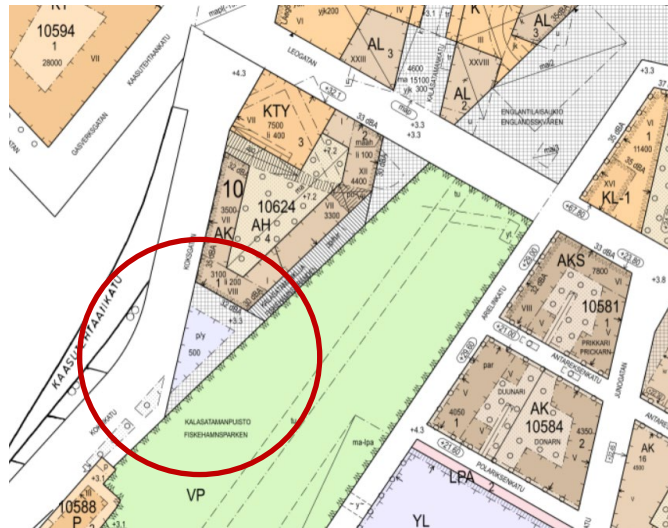

Kuva 32: Rakennuksen sijainti

⁶¹ (Högström, et al., 2022)

⁶² (Helsingin kaupunki, 2022)

6.1 Tontti

Kuva 33: Suunnittelualan asemakaava (Helsingin kaupungin karttapalvelu 2022)

Tontti sijaitsee Koksikadun varrella. Tontti on kiilan muotoinen, pinta-alaltaan noin 580 m² ja se rajautuu itäpuolellaan Kalasatamanpuistoon, länsipuolellaan Koksikatuun ja pohjoispuolellaan asutukseen. Asemakaavan mukaan tontille saa rakentaa kaksikerroksisen julkisen rakennuksen. Tontin pohjoispuolen asuinkortteliin on tulossa 7–12-kerroksisia asuinkerrostaloja. Kauppakeskus Redi sijaitsee tontilta vajaan 200 metrin päässä pohjoiseen.

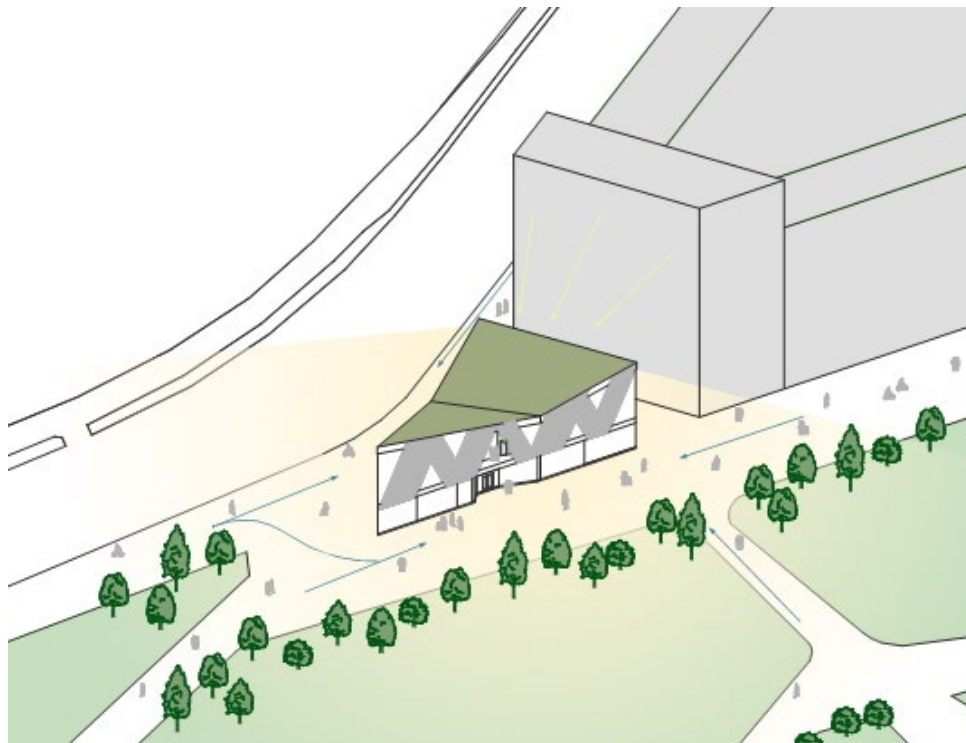
Tontin länsipuolen tontille on tulevaisuudessa suunnitteilla tapahtumakortteli, ja sen eteläpuolelle tapahtuma-alueita erilaisten kulttuuri- ja urheilutapahtumien käyttöön.⁶³ Tapahtumakorttelista järjestettiin syksyllä 2020 arkkitehtuurikilpailu, jonka voittajaehdokasta tullaan käyttämään alueen asemakaavan toteuttamiseksi. Kilpailun voitti Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy ehdotuksellaan Con-tiki. (SAFA ry, 2018)

⁶³ (Helsingin kaupunki, 2022)

Kuva 34: Suvilahti Event Hub, voittajaehdotus Contiki / Cederqvist & Jäntti Arkkitehdit Oy (SAFA ry, 2018)

Tontille voi saapua monesta suunnasta, mutta pääsaapumissuunnat ovat Redin ja metroaseman suunnasta pohjoisesta, sekä idän ja etelän suunnasta, sillä etenkin niihin ilmansuuntiin ollaan rakentamassa runsaasti uusia asuntoja. Parhaat näkymät avautuvat tontilta itään puistoon, sekä etelään merelle.

Kuva 35: Tontin näkymät ja saapumissuunnat

6.2 Alueen väestörakenne

Sivukirjastot ovat lähipalveluita, jotka palvelevat lähialueen asukkaita. Tämän vuoksi sivukirjastoja suunniteltaessa on tärkeää tietää, millaisia ihmisiä alueella, jonne kirjasto on tulossa, asuu.⁶⁴ Kalasatama kuuluu Kallion peruspiiriin, jossa on vain yksi kirjasto, Kallion kirjasto, joka palvelee koko peruspiiriä yhdessä Valtilan kirjaston kanssa.⁶⁵

Taulukko 1 Kallion peruspiirin väestön ikärakenne ja ennuste (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, 2020)

IKÄRAKENNE		31.12.2018
<i>Alderstrukturen</i>	<i>Age structure</i>	%
0 - 6 -vuotiaat	1 177	4,0
7 - 15 -vuotiaat	753	2,5
16 - 18 -vuotiaat	254	0,9
19 - 24 -vuotiaat	2 877	9,7
25 - 39 -vuotiaat	12 898	43,4
40 - 64 -vuotiaat	7 619	25,7
Yli 65 -vuotiaat	4 125	13,9
VÄESTÖENNUSTE		31.12.2033
<i>Befolkningsprognos</i>	<i>Population forecast</i>	%
0 - 6 -vuotiaat	2 076	4,9
7 - 15 -vuotiaat	2 020	4,7
16 - 64 -vuotiaat	32 888	77,2
Yli 65 -vuotiaat	5 591	13,1

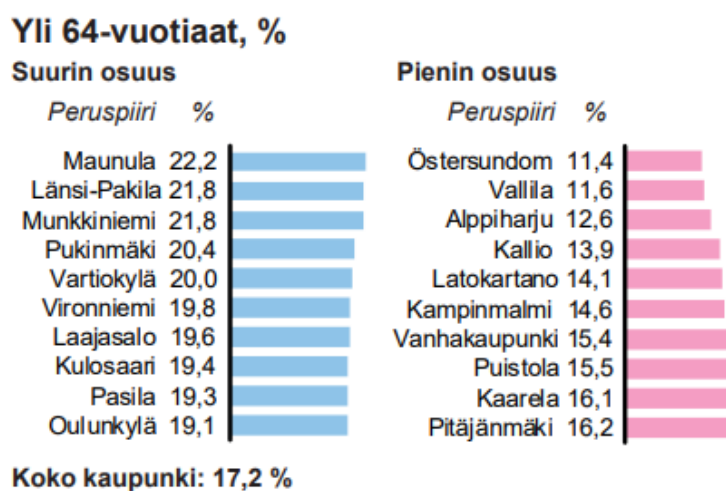
Kallion peruspiirin väestön ikärakenteesta voi tulkita, että alue on etenkin nuorten aikuisten suosiossa. 25–39-vuotiaita on prosentuaalisesti eniten, 7–18-vuotiaita taas prosentuaalisesti vähiten. Väestöennusteen mukaan 0–15-vuotiaiden prosentuaalinen osuus tulee alueella kasvamaan vuoteen 2034 mennessä, kun taas yli 65-vuotiaiden osuus tulee hieman pienenemään. Yli 65-vuotiaisia on kuitenkin edelleen merkittävästi enemmän kuin 0–15-vuotiaisia. Väestöennusteen mukaan 16–64-vuotiaita tulee alueen väestöstä olemaan yli 75 %.

⁶⁴ (Helsingin kaupunki, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, 2020)

⁶⁵ (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, 2020)

Verrattuna muihin peruspiireihin, on Kallion peruspiirissä 64-vuotiaiden osuus kuitenkin suhteellisen pieni.⁶⁶

Taulukko 2: Yli 64-vuotiaiden suurin ja pienin osuus Helsingin peruspiireissä (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, 2020)

6.3 Tilaohjelma

Tilaohjelma on johdettu analysoimalla olemassa olevia kirjastoja ja näkemyksiä kirjastojen tilojen tulevaisuudesta. Analyysin pohjalta olen tehnyt johtopäätöksen, että tulevaisuuden kirjastossa on kirjaston aineistolle varatun tilan lisäksi tärkeää olla sekä ”olohuonemaista” vapaata oleskelutilaa, hiljaista tilaa, sekä monikäyttöistä ja muunneltavaa tilaa. Kalasataman väestörakenteen perusteella etenkin hiljaiselle tilalle on varattu enemmän tilaa, kuin esimerkiksi verrokkikohhteessa Maunulan kirjastossa. Kirjastoon varataan tila kahvilalle kirjaston käyttömukavuuden lisäämiseksi, sekä houkuttelemaan kirjastoon sellaisia käyttäjiä, jotka ei kirjastoon muuten tulisi.

⁶⁶ (Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, 2020)

Kirjaston hyllymetrit ja aineistolle varattava tila on johdettu kokoluokaltaan vastaavasta Maunulan kirjastosta, jossa aineistoa on kokonaisuudessaan noin 350 hyllymetriä. Helsingin kaupungin Kalasatamaan kaavailema pinta-ala kirjaston tiloille on noin 750m².⁶⁷

Analysoinnin ja suunnittelun pohjalta laadittu tilaohjelma Kalasataman kirjastosta:

Aula 50 m²
Kahvila ja aputilat 60 m²
Tapahtuma- ja monitoimitila 70 m²
Kokoushuone 15 m²
Näyttelytila 25 m²
Lasten kirjasto 40 m²
Kirjastosali 350 m²
Hiljaisen työskentelyn tila 70 m²
Yhden henkilön työskentelytiloja 15 m²
Ryhmätyötila 10 m²
Yleisö wc:t 40 m²
Henkilökunnan tilat 50 m²
Huoltotila 15 m²
Varasto 10 m²
IV-konehuone ja tekninen tila 60 m²

Yhteensä: 880 m²

Kirjaston kerrosala on noin 1000 m²

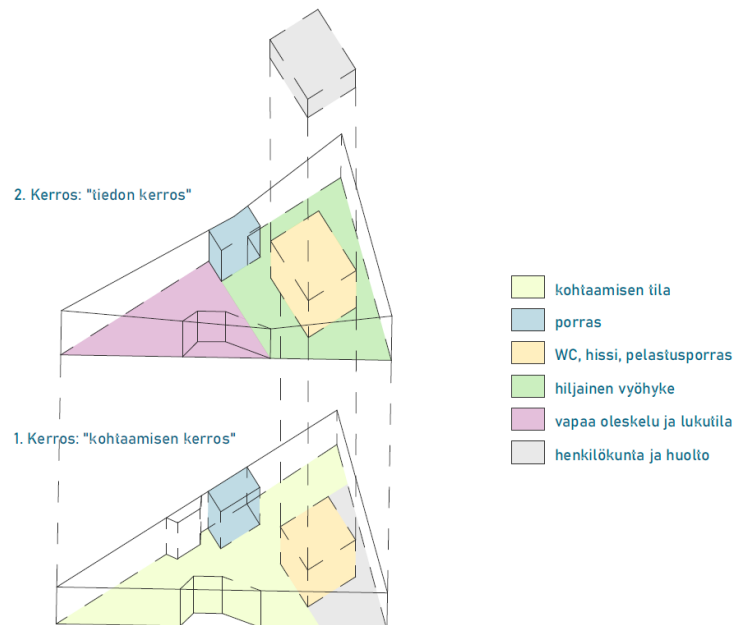
⁶⁷ (Högström, et al., 2022)

6.4 Rakennuksen massoittelu, tilasuunnittelu, julkisivut ja rakenne

Kuva 36: Ulkohavainnekuva

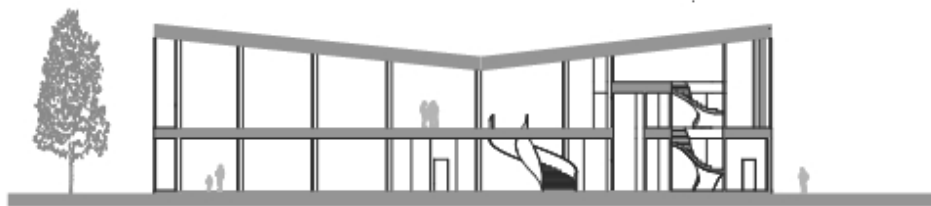
Rakennus on massaltaan kaksikerroksinen. Ensimmäinen kerros on ”kohtaamisen kerros”, jossa on yleistä aula- ja näyttelytilaa, kahvila, monikäyttöistä tilaa, kokoustila, paja ja lasten kirjasto.

Kuva 37: Tilojen sijoittuminen rakennuksessa

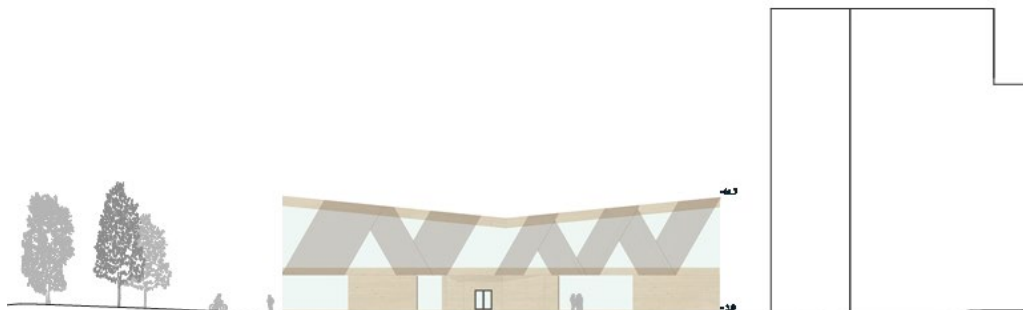
Toinen kerros on ”tiedon kerros”, jonne johtaa symboliset tiedon portaat. Toisessa kerroksessa sijaitsee kirjaston aineisto ja kirjastosali, hiljainen tila, ryhmätyötila, sekä työskentelytiloja.

Toisessa kerroksessa tilat on jaettu meluisuuden mukaan siten, että rakennuksen toisessa päässä sijaitsee kirjaston ”olohuonemainen” vapaan oleskelun tila, ja toisessa päässä hiljainen tila. Tilat erotellaan toisistaan keskellä sijaitsevalla portaalla, sekä tilan korkeuden vaihtelulla.

Kuva 38: Poikkileikkaus

Ensimmäisessä kerroksessa tilan korkeus on matalampi, kuin toisessa kerroksessa. Toisessa kerroksessa tila on vaihtelevan korkuista, rakennuksen molempia päitä kohti nousevaa. Tilan matalin kohta sijaitsee rakennuksen keskellä portaikon yhteydessä, ikään kuin jakavana elementtinä hiljaisemmän ja meluisamman puolen välillä.

Kuva 39: Pääsisäänkäynnin julkisivu

Rakennuksen tilojen selkeä jako kahteen kerrokseen näkyy myös julkisivussa. Ensimmäinen kerros on julkisivultaan suljetumpi, ja siinä on enemmän umpipintaa, kuin toisen kerroksen julkisivussa. Toisen kerroksen julkisivusta on pyritty luomaan mahdollisimman avoin, jolla pyritään symboloimaan toisessa kerroksessa sijaitsevien kirjastotilojen tasa-arvoista avoimuutta kaikille. Suoran luonnonvalon pääsemistä kirjastosaliiin pyritään vähentämään julkisivun vaihtelevalla puurimoituksella.

Kuva 40: Havainnekuva toisen kerroksen kirjastosalista

Rakennuksen rakennejärjestelmä on puurakenteinen pilari-palkki-laattarakenne. Pilarit ja palkit ovat viilupuuta (LVL) ja laatat CLT:tä. Rakennus kuuluu paloluokkaan P2.

7 Lähdeluettelo

Aaltonen, H., 2009. Kirjavarastosta olohuoneeksi: yleisten kirjastojen tilojen historiaa. Teoksessa: *Suomen yleisten kirjastojen historia*. Helsinki: BTJ Kustannus.

Archinfo Finland, 2018. *Mind-Building*. 3. painos toim. s.l.:s.n.

Arkkitehtitoimisto ALA, 2018. *Helsingin Keskustakirjasto Oodi*. [Online] Available at: <https://ala.fi/fi/work/helsinki-central-library/> [Haettu 20 4 2022].

Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Archinfo, 2018. *navi.finnisharchitecture.fi*. [Online] Available at: <https://finnisharchitecture.fi/selection/mind-building-finnish-libraries-at-la-biennale-di-venezia-2018/> [Haettu 21 3 2022].

Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, Archinfo, 2019. *Kirjastoarkkitehtuuri rakentaa suomalaisen sivistyksen historiaa*. [Online] Available at: <https://archinfo.fi/2019/04/kirjastoarkkitehtuuri-rakentaa-suomalaisen-sivistyksen-historiaa/> [Haettu 14 4 2022].

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot, 2020. *Helsinki alueittain 2019*, Helsinki: Helsingin kaupunki.

Helsingin kaupunki, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, 2020. *Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkon suunnitteluperiaatteet*. Helsinki, Helsingin kaupunki.

Helsingin kaupunki, 2022. *Helsingin karttapalvelu*. [Online] Available at: <https://kartta.hel.fi>

Helsingin kaupunki, 2022. *Maunula-talo*. [Online]
Available at: <https://maunulatalo.fi/?p=477>
[Haettu 31 3 2022].

Högström, P., Kuokkanen, M. & Ihamäki, S., 2022. *Helsingin kaupungin Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tapaaminen* (8 3 2022).

JKMM Arkkitehdit, 2022. *JKMM Arkkitehdit*. [Online]
Available at: <https://jkmm.fi/fi/work/kirkkonummen-kirjasto-fyyri/>
[Haettu 10 4 2022].

Kekki, K., 2013. *Menestystarina nimeltä kirjasto*. Vantaa: s.n.

Lahdelma & Mahlamäki arkkitehdit, 2022. *Lohja Main Library*. [Online]
Available at: <https://lma.fi/fi/projektit/lohja-main-library>
[Haettu 26 4 2022].

Museovirasto, Sirkkaliisa Jetsonen, 2019. *Kirjastot Alvar Aallon tuotannossa*.
[Online]
Available at: rakennettuhuvinvointi.fi/fi/kulttuurirakennukset/kirjastot-alvar-aallon-tuotannossa
[Haettu 25 4 2022].

SAFA ry, 2018. *Suomen Arkkitehtiliitto ry. SAFA*. [Online]
Available at: <https://www.safa.fi> [Haettu 25 4 2022]

Suomen kirjastoseura, 2018. *Kirjastolehti: Tutkija: Tulevaisuuden kirjaston luksustuote on hiljaisuus*. [Online]
Available at: <https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/tutkija-tulevaisuuden-kirjaston-luksustuote-on-hiljaisuus/>
[Haettu 30 3 2022].

Suomen Kirjastoseura, 2020. *Kirjastolehti: Vapaa tila ja digitaalisuus vievät tulevaisuuteen.* [Online]

Available at: <https://suomenkirjastoseura.fi/kirjastolehti/vapaa-tila-ja-digitaalisuus-vievat-tulevaisuuteen/>

[Haettu 30 3 2022].

Vartola, A., 2019. *Julkiset kirjastot ja kirjastoarkkitehtuuri 1900-luvun jälkipuolella.* s.l., Museovirasto.

Vartola, A., 2020. Mahdollisuuksien taidetta. *Arkkitehti-lehti*, Issue 6.

Havainnekuva etelästä

KALASATAMAN KONTTIKIRJASTO

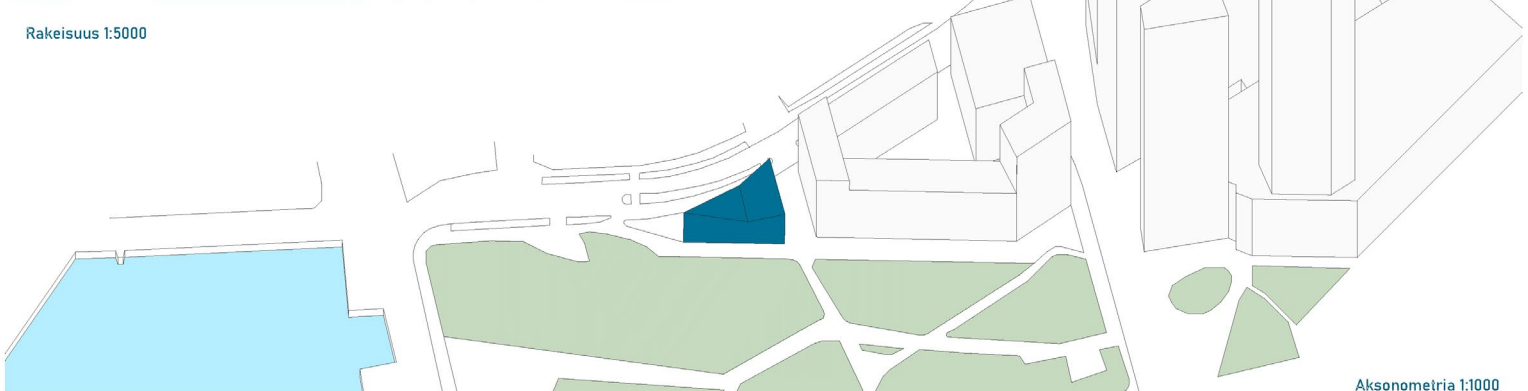

Rakeisuus 1:5000

Kirjastopalvelut ovat kehittyneet ja kehittyvät yhteiskunnan muutosten mukana, ja kehitys heijastuu myös kirjastojen rakennussuunnitteluun. Pysyäkseen tarpeellisenä ja käytettynä palveluna kirjaston täytyy sopeutua muutoksiin ja kehittää toimintaansa aikakauden tarpeita vastaaviksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella kirjasto, joka vastaa nykypäivän ja tulevaisuuden tarpeisiin Kalasatamassa. Kalasatama on voimakkaasti kehittyvä alue, josta puuttuu yleinen kirjastopalvelu ja jossa on ilmennyt ajankohtainen tarve lähikirjastopalvelulle.

Suunnittelun lähtökohdina olivat tilapäisyys, siirtokelpoisuus ja muuntojoustavuus. Rakennus on suunniteltu siten, että se voisi olla kirjastokäytössä paikalla ainakin noin 5-10 vuotta, jonka jälkeen tarvittaessa sen käyttötarkoilusta voisi muuttua, tai sen voisi siirtää jonkin muualle.

Kalasatama on alueena nimensä mukaisesti entistä satama- ja teollisuusaluetta, joka on rakennettu pitkälti täyttömäelle. Kirjasto sijaitsi kiilan muotoisella tontilla Koksikadun ja Kalasatamanpuiston välissä. Tontti on pinta-alaltaan noin 580 m² ja kirjaston kerrosala on noin 1000m². Kirjasto on alueen mittakaavassa melko pieni rakennus. Tontin pohjoispuolella sijaitsee 8-12 -kerrosta korkeat asuinkerrostalot ja Redin yhteydessä sijaitsevat Kalasataman tornitalokin vain vajaan 200m päässä. Tontin länsipuolelle Suvilahteen on tulossa massiivinen tapahtuma- ja kulttuurikeskus.

Aksonometria 1:1000

Asemapiirros 1:500

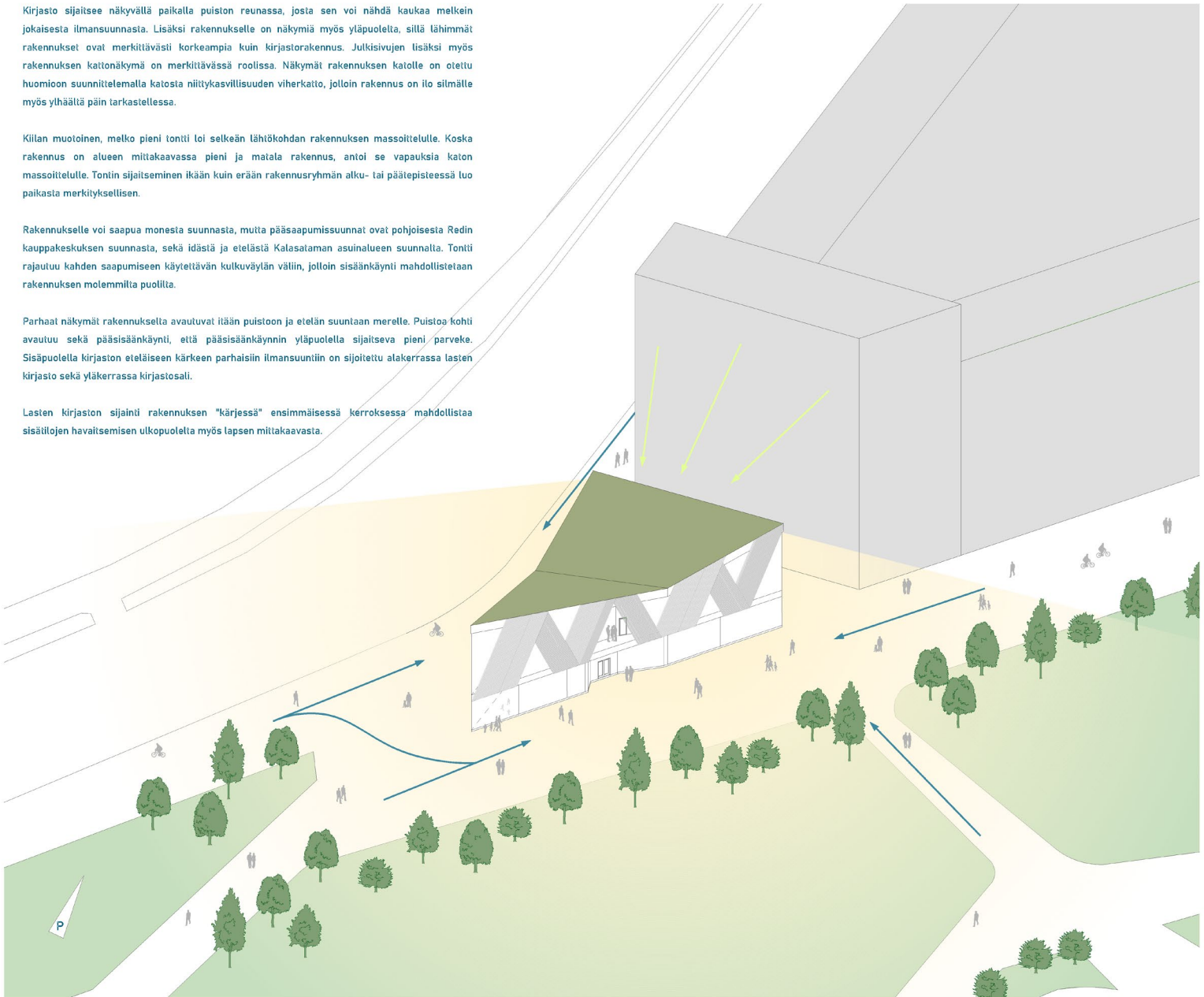
Kirjasto sijaitsee näkyvällä paikalla puiston reunassa, josta sen voi nähdä kaukaa melkein jokaisesta ilmansuunnasta. Lisäksi rakennukselle on näkymiä myös yläpuolelta, sillä lähimmät rakennukset ovat merkittävästi korkeampia kuin kirjastorakennus. Julkisuvujen lisäksi myös rakennuksen katonäkymä on merkittävässä roolissa. Näkymät rakennuksen katolle on otettu huomioon suunnittelemalla katosta niittykasvillisuuden viherkatto, jolloin rakennus on ilo silmälle myös ylhäältä päin tarkastellessa.

Kiilan muotoinen, melko pieni tontti loi selkeän lähtökohdan rakennuksen massoitteille. Koska rakennus on alueen mittakaavassa pieni ja matala rakennus, antoi se vapauksia katon massoitteille. Tontin sijoittaminen ikään kuin erään rakennusryhmän alku- tai päätepisteessä tuo paikasta merkityksellisen.

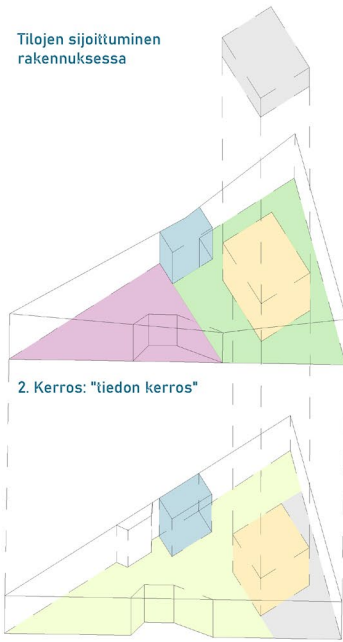
Rakennukselle voi saapua monesta suunnasta, mutta pääsaapumissuunnat ovat pohjoisesta Redin kauppakeskuksen suunnasta, sekä idästä ja etelästä Kalasataman asuinalueen suunnalta. Tontti rajautuu kahden saapumiseen käytettävän kulkuväytän väliin, jolloin sisäänkäynti mahdollistetaan rakennuksen molemmilta puolilta.

Parhaat näkymät rakennukselta avautuvat itään puistoon ja etelän suuntaan merelle. Puistoa kohti avautuu sekä pääsisäänkäynti, että pääsisäänkäynnin yläpuolelta sijaitseva pieni parveke. Sisäpuolella kirjaston eteläiseen kärkeen parhaisiin ilmansuuntiin on sijoitettu alakerrassa lasten kirjasto sekä yläkerrassa kirjastosali.

Lasten kirjaston sijaini rakennuksen "kärjessä" ensimmäisessä kerroksessa mahdollistaa sisätilojen havaitsemisen ulkopuolelta myös lapsen mittakaavasta.

Tilojen sijoittuminen rakennuksessa

2. Kerros: "tiedon kerros"

1. Kerros: "kohtaamisen kerros"

- kohtaamisen tila
- porras
- WC, hissi, pelastusporras
- hiljainen vyöhyke
- vapaa oleskelu ja lukutila
- henkilökunta ja huolto

Havainnekuva 1. krs lasten kirjastosta

Rakennus on massaltaan kaksikerroksinen. Ensimmäinen kerros on "kohtaamisen kerros", jossa on yleistä aula- ja näyttelytilaa, kahvila, monikäyttöistä tilaa, kokoustila ja lasten kirjasto.

Toinen kerros on "tiedon kerros", jonne johtaa symboliset tiedon portaat. Toisessa kerroksessa sijaitsee kirjaston aineisto ja kirjastosali, hiljainen tila, ryhmätyötila, sekä työskentelytiloja.

Toisessa kerroksessa tilat on jaettu meluisuuden mukaan siten, että rakennuksen toisessa päässä sijaitsee kirjaston "olohuoneellinen" vapaan oleskelun tila, ja toisessa päässä hiljainen tila. Jaetaan keskellä sijaitsevalla portaalla, sekä tilan korkeuden vaihtelulla. Kolmannessa kerroksessa on tekninen tila, sekä ilmanvaihdon konehuone.

Tilojen suunnittelussa on pyritty mahdollisimman yksinkertaiseen ja loogiseen jaotteluun ja tilojen avoimuuteen, jotta kirjasto olisi käyttäjäkokemukseltaan toiminnallinen ja miellyttävä.

Avoimet tilat kiertyvät umpinaisen massan ympärille, joka sijaitsee molemmissa kerroksessa samassa kohdassa. Umpinaisessa massassa on hissi, yleisö WC tilat, sekä ilmanvaihdon konehuone ja tekninen tila kolmannessa kerroksessa.

3. Kerros

1. Tekninen tila ja IV konehuone

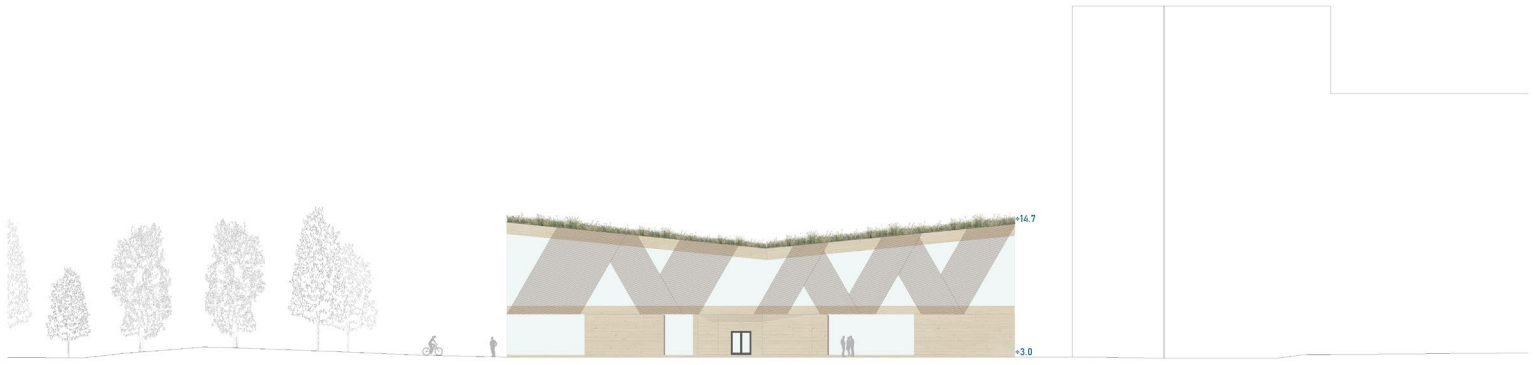
2. Kerros

1. Hiljainen tila
2. Tietokirjat
3. Lehdet
4. Ryhmätyötila
5. WC
6. Työskentelyhuoneita
7. Aikuisten kaunokirjallisuus
8. Nuorten kaunokirjallisuus
9. Neuvonta
10. Häätöpoistumistie

1. Kerros

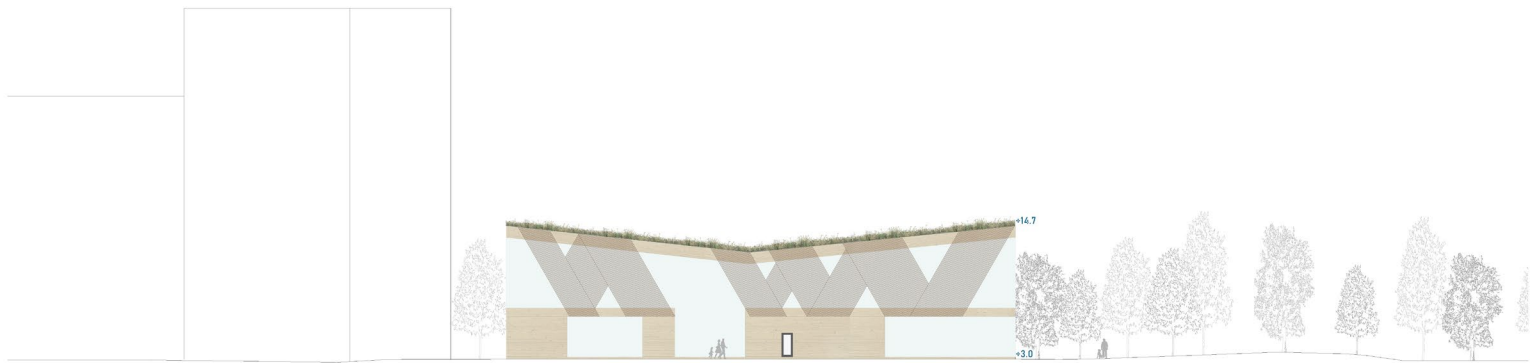
1. Pääsisäänkäynti ja tuulikaappi
2. Aula ja neuvonta
3. Kahvila
4. Galleria ja monikäyttötila
5. Lasten kirjasto
6. Monikäyttöinen ja muunneltava tila
7. Kokoushuone
8. Varasto
9. Yleisö wc
10. Kahvilan henkilökunnan tilat ja varasto
11. Kirjaston henkilökunnan tilat
12. Henkilökunnan suihku ja wc tilat
13. Henkilökunnan kokous ja toimistotilat
14. Huolto
15. Häätöpoistumisporras

Julkisivu itään 1:200

Julkisivu pohjoiseen 1:200

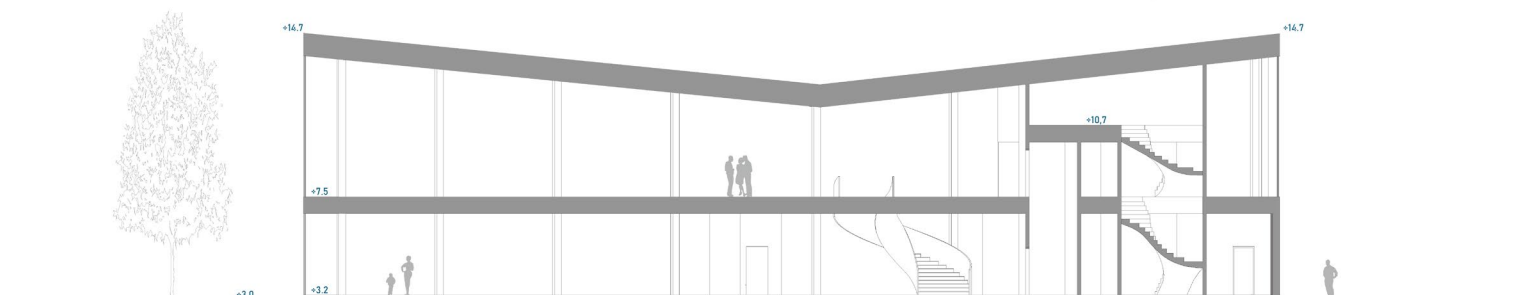

Julkisivu länteen 1:200

Rakennuksen tilojen selkeä jako kahteen kerrokseen näkyy myös julkisivussa. Ensimmäinen kerros on julkisivultaan suljetumpi, ja siinä on enemmän umpipintaa, kuin toisen kerroksen julkisivussa. Toisen kerroksen julkisivusta on pyritty luomaan mahdollisimman avoin, jolla pyritään symboloimaan toisessa kerroksessa sijaitsevien kirjastotilojen tasa-arvoista avoimuutta kaikille, sekä luomaan tilasta mahdollisimman valoisaa. Suoran auringonvalon pääsemistä kirjastosalin pyritään vähentämään julkisivun vaihtelevalla puurimoituksella.

Ensimmäisessä kerroksessa tilan korkeus on matalampi, kuin toisessa kerroksessa. Toisessa kerroksessa tila on vaihtelevan korkeuksista, rakennuksen molempia päitä kohti nousevaa. Tilan matalin kohta sijaitsee rakennuksen keskellä portaikon yhteydessä, ikään kuin jakavana elementtinä hiljaisemman ja meluisamman vyöhykkeen välissä.

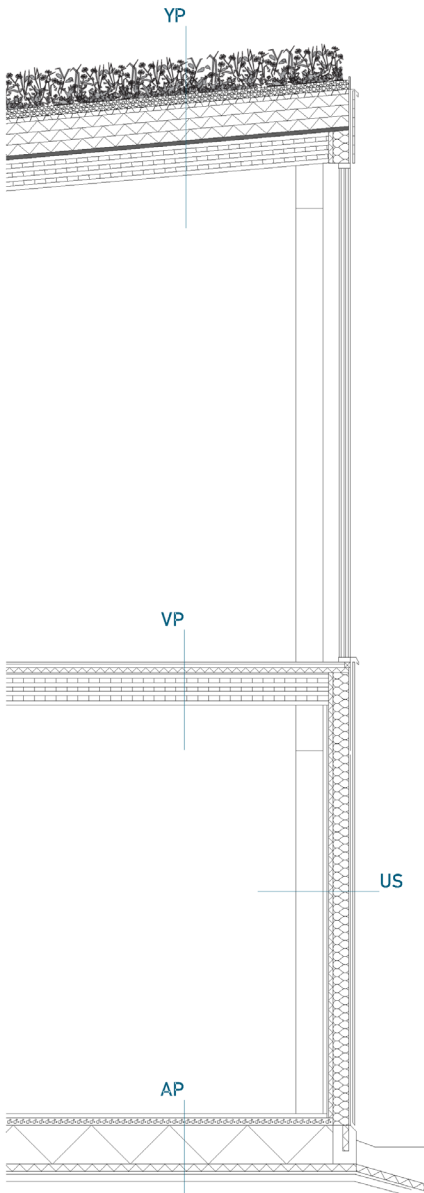
Rakennus on rakenteeltaan puurakenneinen pilari-palkki-laattarakenteinen. Pilarit ja palkit ovat viiltupuuta (LVL) ja laatat CLT:tä. Rakennus kuuluu patoluokkaan P2.

Leikkaus 1:100

Havainnekuva 2. krs kirjastosalista

YP:

Niittykasvillisuus
Viherkaton kasvualuesta
Suodatinkangas
Salaajittava, vettä pidättävä levy
Lämmöneristys rakennesuunnitelman mukaan
Salaajamatto, päällystetty suodatinkankaalla
Juurisuojakermi
Vedeneristys, 3x kumibitumikermi
Kumibitumiliuosively
Kantava rakenne, CLT laatta ja liimapuupalkit rakennesuunnitelman mukaan
Koolaus 48mm
Kuutukipsilevy 18mm
Tila sprinkleriputkille
Palokipsilevy 15+15mm
Alakattoverhoilu, akustiikkapaneelit

VP:

Lattian pintamateriaali, parketti
Lastulevy
Askeläänieriste 50mm
Kuutukipsilevy 18mm
Kantava rakenne, CLT laatta ja liimapuupalkit rakennesuunnitelman mukaan
Koolaus 48mm
Tila sprinkleriputkille
Palokipsilevy 18mm
Alakattoverhoilu, akustiikkapaneelit

US:

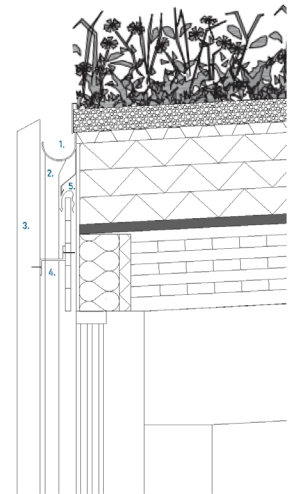
Julkisivuverhoitus, vaakasuora paneeli, maalattu
Tuuletusrako 22mm, pystykoolaus
Tuulensuojalevy 12mm
Lämmöneriste 175 mm ja kantava runko (rankarakenne)
Ilman ja höyrynsulku
Lämmöneriste 50mm
Kipsilevy 13mm
Pintakäsittely, maalaus

AP:

Lattian pintamateriaali, parketti
Tasoite
Teräsbetonilaatta 80mm
Eriste 430mm
Teräsbetonipalkkisto rakennesuunnitelman mukaan
Kova eriste palkiston alla 80mm
Routimaton murskesora 0-32mm
Salaajituskerros 8-12mm
Suodatinkangas
Routimaton murskesora 0-64mm
Perusmaa

DET 1:

1. Veden poisto viherkatolta räystäskouruun
2. Rimoituksen ja julkisivupaneelin välissä kulkeva syöksytorvi
3. Julkisivun rimoitus: tumman ruskeaksi maalattu höylätty sahatavara 21mmx95mm. Kallistettu 60°
4. Rimoituksen kiinnitys julkisivuun kulmaudalla julkisivulaudoituksen läpi pystykoolaukseen
5. Pellitys

DET 2:

1. Julkisivun rimoitus: tumman ruskeaksi maalattu höylätty sahatavara 21mmx95mm. Kallistettu 60°
2. Rimoituksen kiinnitys julkisivuun kulmaudalla julkisivulaudoituksen läpi pystykoolaukseen
3. Lasiseinä, profiilikiinnitteinen
4. Alumiiniprofiili
5. Kantava pilari 300mmx300mm LVL
6. Kantava palkki LVL

